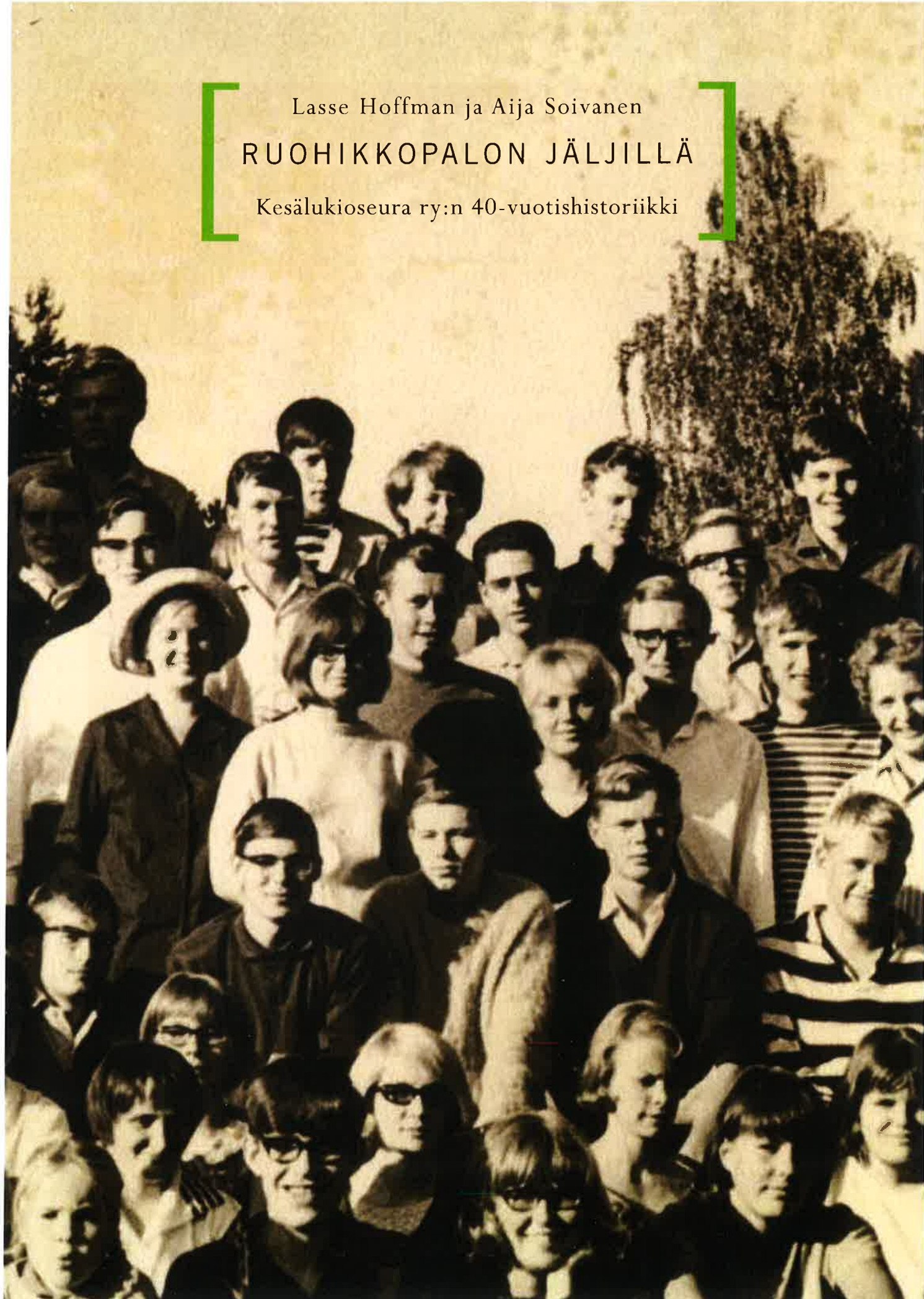

Lasse Hoffman ja Aija Soivanen
RUOHIKKOPALON JÄLJILLÄ
Kesälukioseura ry:n 40-vuotishistoriikki

Lasse Hoffman ja Aija Soivanen
RUOHIKKOPALON JÄLJILLÄ
Kesälukioseura ry:n 40-vuotishistoriikki

RUOHIKKOPALON JÄLJILLÄ
JULKAISIJA: KESÄLUKIOSEURA RY
© KESÄLUKIOSEURA JA TEKIJÄT
ULKOASU: AIMO KATAJAMÄKI
ISBN 952-91-8250-3
PAINOTALO AURANEN, FORSSA 2005

SISÄLLYS

Lukijalle	5
Till läsaren	6
1 IDEASTA TOIMINTAAN	9
Ensimmäinen kesälukio	10
Koulukeskustelu 1950–60-luvulla	12
Punkaharjun kesälukion opetussuunnitelma	16
Ensimmäiset kesälukio-opiskelijat	17
Kesälukio-opettajat	19
Kesälukioseura perustetaan	22
2 TOIMINTA ETSII MUOTONSA	25
Kesälukiotoiminta 1970-luvulla	26
Kesälukio 1980-luvulla	29
3 KANSAINVÄLISTYMINEN JA UUDET KOHDERYHMÄT	33
Ruotsinsuomalaisista ulkosuomalaisiin	34
Suomalaiset, ulkosuomalaiset ja ulkomaalaiset yhteisillä kursseilla	36
Oman äidinkielen ja kulttuurin kurssit pakolaislapsille ja -nuorille	38
4 TOIMINTA OSAKSI OPPILAITOSTEN VÄLISTÄ YHTEISTYÖTÄ	41
Kesälukiotoiminta 1990–2004	42
5 HALLINTO JA TALOUS	45
Hallinto	46
Talous	47
6 TULEVAISUUDEN NÄKYMIÄ	51
Sammandrag	56
Summary	57
Lähdeluettelo	61

LUKIJALLE

Kesälukioseuran hallitus päätti vuonna 2004, että seuran neljäkymmenvuotisjuhlallisuuksien yhteydessä julkaistaan seuran historiikki. Varsinaisen historiallisen katsauksen lisäksi historiikkiin päätettiin lisätä opettajien ja opiskelijoiden haastatteluja. Näiden haastattelujen tavoite on ollut tuoda Kesälukioseuran toimintaan osallistuneiden ääntä kuuluville.

Kesälukioseuran hallitus nimesi historiikille toimituskunnan, johon kuuluivat seuraavat Kesälukioseuran hallituksen jäsenet: OAJ:n erityisasiantuntija **Olavi Arra**, historian ja yhteiskuntaopin opettaja **Pirjo West**, seuran puheenjohtaja **Lasse Hoffman** ja toiminnanjohtaja **Katri Yli-Viikari**. Toimituskunta päätti, että Lasse Hoffman kirjoittaa historiallis-hallinnollisen osuuden ja **Aija Soivanen** tekee haastattelut ja kirjoittaa niiden pohjalta ajankuvauksia.

Historiallis-hallinnollinen osuus on kirjoitettu niiden asiakirjojen pohjalta, jotka ovat olleet saatavissa Kesälukioseuran arkistoista tai muista arkistoista. Lähde- ja kirjallisuusluettelo on liitetty historiikin loppuun samoin kuin haastateltujen nimet ja haastattelujen pääasialliset sisällöt. Haastatteluja säilytetään Kesälukioseurassa. Toivon mukaan työstämme on joskus iloa tutkijoille, jotka ovat kiinnostuneita 1900-luvun lopun koulutuspolitiikasta ja erityisesti vapaiden järjestöjen aktiivisuudesta

Helsingissä, tammikuussa 2005

Lasse Hoffman

Aija Soivanen

TILL LÄSAREN

Styrelsen för Sommargymnasiesamfundet beslöt vid ett av sina sammanträden år 2004, att en historik bör publiceras i samband med samfundets 40-årsjubileum. Eftersom en dylik historik når en relativt liten publik, beslöt man att publicera en historik, som kompletteras med intervjuer av lärare och elever från olika årtionden.

Styrelsen utnämnde en redaktion som bestod av specialrådgivare **Olavi Arra**, historielärare **Pirjo West**, ordförande **Lasse Hoffman** samt verksamhetsledare **Katri Yli-Viikari**. Redaktionsrådet beslöt att, Lasse Hoffman skriver den historiskt-förvaltniska delen och att **Aija Soivanen** utför intervjuerna.

Den historiska delen har utgående från det källmaterial som varit tillgängligt i samfundets arkiv, samt i andra arkiv. En käll- och litteraturförteckning finns i slutet av boken. Litteraturförteckningen innehåller också namnen på de intervjuade. Intervjuerna finns bevarade i Sommargymnasiesamfundet. Vi hoppas att någon forskare blir intresserad av utbildningspolitiken i slutet av 1900-talet, isynnerhet då de fria organisationernas aktivitet.

Helsingfors, i januari 2005

Lasse Hoffman

Aija Soivanen

1

IDEASTA TOIMINTAAN

Monen lähtökohdan lempilapsi

Kesälukiot syntyivät monen lähtökohdan yhteentörmäyksestä. Peruskoulu-uudistus, lukiouudistus, Varjokomitean mietintö, ajatukset kurssimuotoisesta lukiosta, maakunnallis-seudullinen aktiivisuus ja henkiset alkujuuret antaneet henkilöitymät sytyttivät palon, joka jatkaa yhä kulkuaan.

Ensimmäisen kesälukion ensimmäinen päivä oli jännittävä. Ei tiedetty miten systeemi tulisi toimimaan. Tarkoitus oli, että ei olisi sääntöjä tai rangaistuksia, ei nelosia, arvostelua eikä jälki-istuntoa. Tarkoitus oli, että ketään ei pakoteta mihinkään, vaan systeemi perustuu vapaaehtoisuuteen. Oppilaathan olisivat voineet lähteä ihan minne vaan, vaikka Savonlinnaan tai uimarannalle. He kuitenkin halusivat tulla tunneille ja tulivatkin – ja tulivat vielä yleisluennoillekin.

Pekka Aukia

Ensimmäisen kesälukion rehtori

Huomattiin professori Martti Ruudun sanoin, että tähän on kuin ruohikkopalo. Siellä oli mukava olla, kun oli ajatus ja idea, joka meni eteenpäin, eikä tarvinnut kuin vähän puhallella perään. Taideaineiden asemasta – Ruutuhan oli vanha musiikki- ja urheilumies henkeen ja vereen, vanha aitajuoksija – hän ja monet olivat sitä mieltä, että valikoimaa pitää monipuolistaa, eikä sisältö saisi olla pelkkä ehtolaiskurssi. Tästä haluttiin enemmän.

Jaakko Itälä

Opetusministerinä 1970–71

Kesälukio toiminnan alkuunpanijoita

Kesälukio toiminta alkoi kesällä 1965 Punkaharjun kesälukion nimellä. Opetusta annettiin kuuden viikon pituisena ajanjaksona. Tästä ensimmäisestä kesälukioista on laaja Suomen kasvatusopillisen yhdistyksen julkaisema asiakirja, jonka nimeksi on annettu *Punkaharjun kesälukio 1965 ja kesälukio toiminnan tavoitteet*. Sen allekirjoittivat Suomen kasvatusopillisen yhdistyksen puheenjohtaja **Martti Ruutu**, toiminnanjohtaja **Kyösti Skyttä** sekä kesälukion rehtori **Pekka Aukia**, joka myös laati tämän hyvin valaisevan yhteenvedon. Yleistavoitteissa asiakirjan laatijat toivat esille seuraavia seikkoja: Opetuksessa tuli pyrkiä omaksumaan pidempiä oppijaksoja ja syventyä kuhunkin aineeseen vuorollaan. Oppilaita tuli kannustaa itsenäistä otetta ja henkistä aktiivisuutta kannustaviin työtapoihin. Pirstoutuneen lukujärjestyksen sijasta tuli edistää periodista työjärjestystä ja ohjata oppilaita hoitamaan omavastuuisesti laajempia tehtäväkokonaisuuksia sekä kehittää yksilöllisempiä työtapoja.

Ensimmäisen varsinaisen kesälukion vastuutahot olivat Väestöliitto ja Suomen kasvatusopillinen yhdistys. Ensin mainitusta mukana oli erityisesti **Jaakko Itälä** ja jälkimmäisestä Martti Ruutu ja Kyösti Skyttä. Näiden kolmannen sektorin toimijoiden välillä käydystä kirjeenvaihdosta sai sellaisen kuvan, että varsinainen päätös oli tehty Väestöliiton hallituksen kokouksessa 11. marraskuuta 1964. Kyseisessä kokouksessa Väestöliitto päätti ottaa toimintaohjelmaansa mukaan kesälukio toiminnan ja aloittaa yhteistyön Kasvatusopillisen yhdistyksen kanssa. Väestöliitto sitoutui antamaan henkilökuntansa hankkeen eteenpäinviemiseksi. Tässä yhteydessä Jaakko Itälän lähettämässä kirjeessä puhuttiin yhteistyömuistiosta, joka tuli olemaan toiminnan pohjana. Tätä muistiota ei kuitenkaan löydy mistään arkistosta.

Koska seuraavat asiakirjat käsittelivät jo itse toimintaa, voi olettaa, että yhteisesti laadittu muistio käsitteli seuraavan kesän, siis varsinaisen kesälukio toiminnan opetuksen sisältöä ja rahoitusta. Punkaharjun kesälukio oli asiakirjoissa kiitettävän hyvin suunniteltu, toteutettu ja arvioitu.

Kesälukio-operaatio menee samoihin vuosiin, jonka suuri nimi on 60-luku tai 60-lukulaisuus. Vuonna 1966 maaliskuussa oli eduskuntavaalit, jolloin eduskuntaan tuli vasemmistoenemmistö, ja Kekkonen oli pitänyt suuret puheensa vuonna 1964. Kekkoseen henkilöityi suuri muutos ja toivo. Silloin kun Paasion kansanrintamahallitus syntyi, suuri helpotuksen huokaus tapahtui kaikissa meissä, jotka olimme tulleet erittäin oikeistolaisista kouluista. 60-lukulaisuus on porvarillisen radikalismien hienoimpia saavutuksia. Kaikki se, mitä tehtiin ja mitä itsekkin jossain määrin tein, että päästiin irti siitä vanhasta, oli nimenomaan porvariston lasten nousua vanhempiansa vastaan. Tuolloin piti päästä vanhasta, ja Kekkonen on oikeastaan isä, joka on kaiken takana. Tämä kesälukiohomma on aivan samaa muotoa. Siinä selvästi sanouduttiin irti vanhasta rinnakkaiskoulujärjestelmästä ja yhteiskunnan luokkajaosta ja sen välttämättömyydestä, jota tämä rinnakkaiskoulujärjestelmä ilmensi. Ajattelen näin, että kesälukioajatus tai aate on ilman muuta olennainen osa 60-lukulaisuutta.

Hannu Taanila

Toimittaja

Kesälukio-opettajana 1965–68

Siitä rupesi tulemaan keskikokoisille ja vähän suuremmille kunnille kunnia-asia. Ei ollut kunta, eikä mikään, jos ei ollut kesälukiota. Kesälukioiden saivat asemansa hyvinkin helposti. Tämä oli ihan halpaa toimintaa: tilat olivat valmiina, opettajia ja oppilaita tuli, kun pyysi. Näissähän oli tietty osallistumismaksu, ja siitä oli puhetta, mutta kyllä se pysyi ihan kohtuudessa. Paikallinen tuki ja valtiovallan tuki oli tässä aina mukana.

Jaakko Itälä

Kesälukiolehti pyrittiin saamaan aikaan. Se kuului ehdottomasti asiaan. Olin sodan jälkeen kokoomusnuorissa, ja meidän kurseilla tehtiin aina leirilehti. Sama oli teini-johtajakurseilla. Lehti toimi sisäisenä tiedotuskanavana. Opettaja ohjasi lehden tekoa. Pyrittiin myös saamaan paikkakunnan lehteen juttuja. Kesälukioaatetta oli näin luonteva levittää maakuntiin. STT:lle jutut kesälukioista saatiin perille sillä, että aina sanottiin, että ”tämä on Suomen ensimmäinen” tai ”ensimmäistä kertaa Suomessa”. Oli se sitten mikä tahansa kesälukio, aine tai teema.

Pekka Aukia

Uuden lukion puskuriksi

Kesälukioajatuksen taustalla vaikuttaa Suomen ylioppilaskuntien liiton vuonna 1963 julkaisema Varjokomitean mietintö niin henkilötasolla kuin opetuksen ideologiassakin. Ensimmäisen kesälukion opettajakuntaan kuului kaksi varjokomitean jäsentä ja komitean puheenjohtaja, Väestöliiton puheenjohtaja Jaakko Itälä oli myös yksi kesälukiotoiminnan alkuunpanijoista.

Lukion uudistus oli meneillään, ja kun lukion virallisiin uudistuspyrkimyksiin oltiin tyytymättömiä, Suomen ylioppilaskuntien liitto teki vuonna 1963, siis vuotta ennen kesälukiotoiminnan käynnistämistä, oman komiteamietintönsä nimeltä *Uusi lukio – uusi tutkinto*. Olin kuuluisassa varjokomiteassa puheenjohtajana. Siinä oli mukana monta myöhempää keskeistä henkilöä, **Erkki Rosenberg, Jaakko Perheentupa, Antto Leikola** jne., mutta hyvin tärkeä henkilö oli formaalisen kasvatuksen edelläkävijä **Touko Voutilainen**, joka oli kiinnostunut pienistä lukioista. Hän alkoi kehittää ajatusta, paitsi periodiopetuksesta, jota silloin muutkin jonkin verran olivat kokeilleet, myös kurssimaisesta lukiosta. Varjokomiteahan esitti mallin kurssimuotoisesta lukiosta, johon sitten ylioppilastutkinto kurssien loppututkintona rakentuisi.

Jaakko Itälä

1960-luku oli modernin Suomen etsikkoaikaa. Jokainen yhteiskunnallisessa toiminnassa aktiivisesti mukana ollut muistaa sen hurmoksen, jonka aisti niin koulutuspolitiikassa kuin sosiaalipolitiikassakin. Peruskoulu teki tuloaan, kansanterveyslakia valmisteltiin, lukioon oli yhä enemmän pyrkijöitä ja ammatillista koulutusta ruvettiin suunnittelemaan osana koulutusjärjestelmäämme.

Pohjoismainen yhteistyö oli voimakasta etenkin koulutuksen alueella. Pohjoismaiden kulttuuritoimikunta oli perustettu vuosikymmenen alkupuolella ja sen kautta voitiin seurata muiden pohjoismaiden kehitystä. Myös Pohjoismaiden neuvostolla, siis parlamentaarikkojen yhteistyöelimellä, oli suuri merkitys. Ruotsilla oli koulutuksen kehittäjänä johtava rooli. Ruotsi oli säästynyt toisen maailmansodan taantumalta ja oli suhteellisen rauhallisissa ja taloudellisesti turvallisissa olosuhteissa saanut tehdä koulun kehittämistyötä. Koulutuksen merkitystä uuden yhteiskunnan peruspilarina ei kukaan enää asettanut kyseenalaiseksi. Etenkin peruskoulun perusajatus, että kaikilla nuorilla pitää olla mahdollisuus sekä jatko-opintoihin että työelämään hyvinkin laajasti, nautti yhteiskunnassamme suurta kannatusta.

Minkälainen sitten oli tilanne Suomessa? Neljäkymmentä vuotta sitten lukioon meni 15–20 prosenttia vuosiluokasta. Lukio oli silloinkin kolmevuotinen, mutta tavallista oli, että käytiin luokka toiseen kertaan. 1960-luvun lopulla ylioppilaiden määrä oli noin 15 000 vuodessa – nyt tämä luku on liki kolminkertainen. Lukio- eikä perusopetus ollut kaikkialla saatavissa. Uusia haja-asutusseutujen lukioita ruvettiin perustamaan vasta 1970-luvulla, ja opetussuunnitelmat lukioissa olivat hyvin suppeat. Valtion oppikouluissa oli pääsääntöisesti matematiikkalinja ja kielilinja. Yksityisissä oppikouluissa oli vähän enemmän vaihtoehtoja, mutta verrattuna nykyiseen lukioon valinnan mahdollisuudet olivat hyvin rajalliset.

1960-luvulla nuoriso radikalisoitui ja tämä heijastui myös Suomeen. Kansainväliset tapahtumat, etenkin Vietnamin sota, saivat nuoret liikkeelle. Nuoret ottivat

Keskeisimpien Varjokomitean mientöjen mukaan opetus tuli vapauttaa tiiviistä koulumaisuudesta, yotutkinto oli säilytettävä ja oppilailla tuli olla mahdollisuus saavuttaa laaja yleissivistys. Mielestäni varsinaisesta periodiluvusta ei ollut puhetta, vaikka se pian otettiin Yhtenäiskoulussa käyttöön. Kielen opetuksessa oli tärkeätä päästä pois käännösopetuksesta ja edetä lukemalla vieraalla kielellä ja oppimaan tekstin kautta. Punkaharjulla oltiin innokkaita Varjokomitean ajatusten toteuttajia.

Anja Sarantola

Varjokomitean jäsen

Punkaharju 1965 ruotsin opettaja

Olennaista oli, että lukiolaiset eivät ole karjalaumaa, jota ohjataan, vaan he ovat sivistyneitä ja tiedostavia, ja ihmisarvoon kuuluu vastuuntunto ja arvo. Kesälukiossa pyrittiin järkevään vapauteen, ketään ei jouduttu lähettämään kotiin totelemattomuuden takia eikä ketään rangaistu. Säännöt tehtiin periaatteissa oppilaiden kanssa.

Pekka Aukia

Tulin Touko Voutilaisen Yhtenäiskouluun vuonna 1962. Monet Yhtenäiskoulussa olleet asiat, kuten oppimateriaali, heijastuivat myös Punkaharjulla. Itse olen käyttänyt sanomalehtiä opetuksessani kautta vuosien. En tarkkaan muista, tilattiinko Punkaharjulle Hufvudstadsbladeta ja Nya Presseniä, mutta mielestäni on tärkeää, että kielenopetuksessa kielen, jota opetetaan,

kantaa esimerkiksi aseistariisuntaan, rotusortoon, kirkon ja uskonnon asemaan, ympäristökysymyksiin, kehitysapuun ja tasa-arvoon. Kouluissakin vaadittiin tasa-arvoa, ja kouludemokratia teki vähitellen tuloaan. Nuoret opettajat jakoivat usein oppilaiden mielipiteet, ja opetus oli haastavaa ja hauskaa, kun nuoret olivat kiinnostuneita yhteiskunnallisista tapahtumista. Yliylöntejäkin tapahtui, kun poliittiset nuorisoliikkeet alkoivat ohjata nuoria.

Tavanomaiset opetusmenetelmät saivat näiden yhteiskunnallisten muutosten keskellä myös kuulla kunniansa. Eri maissa syntyi useita koulukuntia erilaisen vapaiden opetusmenetelmien ympärille. Esimerkiksi Englannissa perustettiin Summerhill-koulu, joka meillä sai vapaan kasvatuksen ihannekuvan. Koulussa oppilaat pitkälle päättivät, mitä ja miten opetettiin. Näillä ideoilla oli suuri merkitys koulutyöskentelylle. Opettajien ja oppilaiden suhteet tulivat läheisemmiksi – jopa tuttavallisiksi, mikä on muuttanut koulun yleiskuva. Joku voisi jopa sanoa, että koulu muuttui inhimillisemmäksi, ja kodin ja koulun yhteistyö sai kunnollisen sysäyksen eteenpäin.

1950–60-lukujen taitteessa käytiin siis vilkasta keskustelua oppikoulun uudistamisesta. Suomen ylioppilaskuntien liitto oli perustanut oman Varjokomiteansa v. 1961 toimintansa aloittaneelle Ylioppilastutkintokomitealle. Varjokomitea julkaisi oman esityksensä oppikoulun uudistamiseksi v. 1963. Vertailtaessa Punkaharjun opetussuunnitelmaa ja Varjokomitean esityksiä, voidaan niistä löytää runsaasti yhteisiä piirteitä, kuten saman aineen opiskelu laajempina kokonaisuuksina (periodeina) ja oppilaskeskeiset työtavat. Kesälukion kesto oli kuusi viikkoa, mikä pituudeltaan vastaa likimain nykyisin käytössä olevaa lukion opintojakson pituutta. Varjokomitean puheenjohtajana toimi Jaakko Itälä, joka myöhemmin oli mukana ideoimassa kesälukiotoimintaa ja komitean jäsenistä kaksi toimi Punkaharjun kesälukion opettajina. Sittenkin kesälukioille on ollut ominaista myös taideaineitten painottaminen. Tässä on nähtävissä Kyösti Skyttän vaikutusta, olihan hän perustamassa maamme ensimmäistä taidelukiota Savonlinnaan.

on liikeyrittäjä päivän tapahtumiin eikä harjoituskirjoihin.

Anja Sarantola

Tämä oli ilmiö, joka säästy suuremmalta kritiikiltä. Kurssimuotoisuutta ja luokattomuutta vastaan oli kasvatustieteilijöiden piiristä kritiikkiä. Ja on yhä tänä päivänä. Tämä oli koulupoliitikan lempilapsi, vähän koulupoliittisesti kuollessa kulmassa. Varsinaiset riidat keskiasteen järjestelyistä olivat tämän ulkopuolella. Tämähän oli herraskainen siinä mielessä, että tämä koski vain lukion kävijöitä. Siinä mielessä olisi voinut ajatella, että vasemmisto olisi kritisoinut tätä, koska tämä ei koskenut ammattikouluopetusta varsinaisesti. Ammattikoululaiset olivat töissä silloin, kun herraspojat hyppi täällä. Tämä johtui siitä, että vasemmistoradikaalit, vasemmistokoulupoliittiset hahmot **Kurre Ingeström** ja monet muut olivat nimenomaan lukiolaisia. Ja tässä oli se hyvä puoli, että jos joku kritisoi, sanoi, että tätä pitää olla, niin siitä vaan, ala opettaa, perusta ryhmä, perusta oma kesälukio. Joustava muoto. Senkin takia joustava, ettei tarvinnut rakentaa mitään. Kaiken itseensä imevä järjestelmä.

Jaakko Itälä

Varjokomitea puolestaan oli suhtautunut torjuvasti erityislukioihin.

Kesälukioiden siipien suojissa voitiin testata käytännössä Varjokomitean esittämiä ajatuksia. Touko Voutilaisen toimesta päästiin kurssitusta, jaksolukua ja luokattomuutta kokeilemaan Käpylän iltaoppikoulussa ja Yhtenäiskoulussa 1970-luvun alussa. Kesälukioiden kokemukset olivat varmaankin tässä avuksi. Täten 1960-luvulla käynnistyneellä kesälukio toiminnalla voidaan nähdä olevan merkitystä nykymuotoisen luokattoman lukion synnylle. Merkillä pantavaa on, että monet sittemmin merkittäviksi opetustoimen vaikuttajiksi päätyneet henkilöt toimivat 1960-luvulla kesälukioiden parissa.

Koulukomiteoiden sihteerinä kirjoitin oppilaisiin suhtautumisesta kesälukioiden perusteella rohkeammin kuin muutoin olisin. Mietinnät vaikuttivat peruskoulun kehittämiseen ja sen didaktiikkaan. Rohkaisu oli tärkeintä.

Pekka Aukia

Kyllä niissä ilmeni se kurssimuotoisen lukion ehkä vähän liiallinenkin helppous. Sehän meni sitten 80-luvulla läpi, että humahti. Kurssimuotoisuus levisi, ja se meni läpi osittain juuri sen takia, kun se oli juuri kesälukiossa hyväksi havaittu, ja samat ihmiset pyörivät joka paikassa.

Jaakko Itälä

Erilaista oppimista ja uusia ystäviä

Opiskelijoille ensimmäiset kesälukiot olivat kokemuksia uudenlaisesta oppimistyylistä, internaattielämästä, räiskyvistä persoonista ja ajatustenvaihdosta. Ehtolaiskurssimentaliteetilla kesälukioon lähteneet saivat oppinsa lisäksi paljon muuta.

Tultiin Siltalehdon Timon kanssa Punkaharjulle teltan kanssa jälki-ilmoittautuneina. Aamupäivän aikaan todettiin, ettei me tänne jäädä. Siinä sitten soudeltiin ja kiroiltiin. Sitten ensimmäisen ruokailun aikaan mieli muuttui, en tiedä miksi, ehkä ne kauniit tytöt tai joku muu asia sai mielen muuttumaan. Ihmisiin ja fiilikseen se liittyi.

Mikko Aalto

Yksityisyrittäjä

oppilaana 1965 Punkaharjulla ja

1966 Mikkelissä

Internaattioleminen ja opettaja-oppilassuhde oli semmoinen, että ei normaalissa koulussa osannut ajatella. Niitten kanssa skulasi hyvin alusta alkaen. Se teki varmasti sen oppiaineissakin mukana olemisen mukavaksi, kun ei ollut väkisin mitään. Mun kohdalla se teki sen, että lähdin opiskelemaan matemaatiikkaa. Sitä kautta sain pestin kesälukiolehtoraattiin mukaan. Silloin rupesi kolahtamaan kohdilleen nämä matikan meiningit, koska ne oli pakko itselleen selvittää, että sä selvitit sen siellä liitu kädessä. Mulle (kesälukio) meinasi paljon: tietyt kaverisuhteet ovat

1960-luvun lukio oli hyvin erilainen verrattuna tämän päivän lukioon. Lukio oli osa oppikoulua, ja tämän koulun kolme viimeistä luokkaa muodostivat lukion. Opetussuunnitelman perusta oli tuntijako, jota seurattiin koko lukuvuoden. Kesälukion toiminta seurasi tätä vuosiluokkiin jaettua tuntijakoa ja sitä täydentävää opetussuunnitelmaa. Lukion opetussuunnitelma oli hyvin ylimalkainen ja antoi opettajille suuren vapauden. Punkaharjun kesälukion opetussuunnitelma sen sijaan oli hyvin yksityiskohtaisesti kirjattu asiakirjoihin, ja Väestöliiton kasvatusasiain toimikunta, Suomen Kasvatusopillinen yhdistys sekä Itä-Karjalan kansanopisto hyväksyivät sen.

Kesälukio jakautui peruskursseihin ja tehokursseihin. Peruskurssit vastasivat lukion ensimmäisen luokan, silloisen oppikoulun kuudennen luokan oppimääriä, ja tehokurssit toisen ja kolmannen luokan, silloisen seitsemännen ja kahdeksannen luokan oppimääriä. Tämän lisäksi kesälukiossa oli erikoiskursseja niitä lukiolaisia ja yksityisiä lukioasteen opiskelijoita varten, jotka halusivat syventää tietojaan ohi normaalin lukiokurssin. Kaikki keskeiset aineet olivat edustettuina opetussuunnitelmissa. Kesälukion järjestäjät tekivät hyvää työtä: he valitsivat opettajat huolellisesti, pyrkivät pitämään opiskelijoista huolta tarjoamalla sosiaalisesti kasvattavan ympäristön ja tilaisuuksia henkisesti virikkeelliseen yhdessäoloon. Myös organisoidulla oppilaskunnan toiminnalla oli merkittävä rooli kesälukion opetussuunnitelmassa.

Ensimmäisen kesälukion toteutumisen jälkeen Suomen kasvatusopillinen yhdistys julkaisi jo aiemmin mainitun asiakirjan Punkaharjun kesälukio 1965 ja kesälukiotoiminnan tavoitteet. Muistio oli hyvin perusteellisesti laadittu ja antoi hyvän kuvan niistä tekijöistä, jotka vaikuttivat kesälukio-toiminnan syntyyn.

Aluksi muistiossa puututtiin tavallisen lukion puutteisiin toteamalla, että oppikoulussa ei lukiota eroteta selvästi nuorison kouluksi. Keskikoulu oli lapsia varten ja samoja opiskelutapoja jatketaan lukiossa, vaikka vaatimukset – sekä yhteiskunnalliset että opetukselliset – edellyttäisivät toislaista lähestymistapaa. Koulussa opiskeltiin eri aineita muutamana tuntina viikossa, jolloin kokonaisnäkemystä pääsi harvoin syntymään. Lukioasteella tuli siirtyä aikaisemmin

pysyneet ja tulevat pysymään.
Vieläkin ollaan yhteydessä.

Timo Siltalehto

Yksityisyrittäjä

Ensimmäisen kesälukion opiskelija

Vilkasta aikaa, seurattiin maailmaa, väiteltiin paljon ja saatiin uusia kavereita. Mutta samalla myös kesän aikana opiskeltiin talvea varten, erityisesti matematiikkaa. Osallistumiseni oli vähän erilaista, koska kesälukio oli kotipaikkakunnallani.

Erkki Liikanen

Suomen pankin johtokunnan puheenjohtaja

Oppilaana 1968 Mikkelin kesälukiossa ja

järjestämässä 1970 Mikkelin kesälukiota

Mukana oli nuorta porukkaa, merkittäviä ihmisiä, kuten Hannu Taanila ja Kyösti Skyttä. Mieleenpainuvaa on ollut muun muassa Hannu Taanilan urkukonsertot. Taanila kokosi porukkaa vanhan urkuharmonin ympärille, tila oli valaistu hämäräksi, ja siellä hän sitten improvisoi Jänis istuu maassa -laulua.

Mikko Aalto

Niille, jotka halusivat tulla ehtolaiskursseille, opetuksen taso oli, että oksat pois. Verrattuna siihen, mitä esimerkiksi meikäläinen oli koulu-aikaan saanut. Jos ajatellaan vaikka matikkaa, niin ei meillä oltu semmoisia koulussa käyty missään vaiheessa, ja kumminkin asiat opetettiin niin selkeän perusteellisesti, että pystyin itse niitä muistiinpanojani hyödyntämään myöhemmin opettajanakin.

Timo Siltalehto

oppilaiden itsenäiseen otteeseen ja henkiseen aktiivisuuteen entistä enemmän vetoaviin opiskelutapoihin. Lukion oli myös pystyttävä kouluttamaan hyvinkin erilaisia lahjakkuustyyppejä, sillä monilla aloilla tarvitaan henkilöitä, joilla on lukiota-soinen yleissivistävä pohjakoulutus. Tämä ajatus tuli 1960-luvulla yhä useammin esille. Lukio oli myös koulu, joka antoi pohjakoulutuksen eikä ainoastaan valmistanut oppilaita ylioppilastutkintoon. Kesälukiossa oli mahdollista toimia vapaasti uusia opetusmenetelmiä kokeillen. Kokeilujen tuloksia voitiin sitten vapaasti soveltaa tavallisessa lukiossa. Ensimmäisessä kesälukiossa tavoitteet olivat korkealla ja jälkeinpäin todeten täysin oikeansuuntaisia.

ENSIMMÄISET KESÄLUKIO-OPISKELIJAT

Opiskelijat voitiin jakaa neljään erityisen kesäopiskelun tarpeessa olevaan ryhmään: Ensimmäisenä tulivat syrjäseudun nuoret, jotka olivat keskikoulun käyneet, mutta joille lukio-opiskelut olivat hyvin kaukana ja suurten taloudellisten uhrausten takana. Toisena olivat lukiolaiset, jotka halusivat jossakin aineessa kartuttaa tietojaan. Kolmannen ryhmän muodostivat ne lukiotasoiset erikoisalojen harrastajat, jotka eivät olleet voineet kokoontua erikoisharrastuksensa pariin esim. luonnontieteellisiin tai esteettisiin harrastuspiireihin. Neljäs ryhmä olivat kansakoulunopettajat, jotka halusivat suorittaa ylioppilastutkinnon tai muuten harrastaa jatko-opintoja.

Kesälukion järjestävät pyrkivät siihen, että kesälukioon osallistuminen olisi ollut myös sosiaalisesti kasvattavaa. Normaali päivälukio ei antanut mahdollisuutta kokoontua virikkeitä tarjoavaan yhdessäoloon varsinaisen opiskelun ulkopuolella. Kesälukiossa tuli seurustelutiloilla, kahvilalla ja lukusalilla sekä näissä järjestettävillä keskustelutilaisuuksilla olla merkittävä osa. Verrattuna nykyiseen kesälukioon opiskelu oli verrattain pitkäkestoista. Ensimmäinen kesälukio oli kuusi viikkoa kestävä kokonaisuus. Yhden oppiaineen kesto oli kolme viikkoa. Nykyiseen käytäntöön verrattuna yhdessäolo oli pitkäaikaista. Halvat majoituskustannukset mahdollistivat tämäntyyppisen opiskelun. Nykyisin kesälukion pituus on yleensä kymmenen päivän tai kahden viikon mittainen.

*Kesälukiot opettivat asioita elävästä
elämästä myös käytännön tasolla.
Ohjelmaan kuului opintojen lisäksi
yhteinen vapaa-ajanvietto ja retket.
Kesälukiot vaikuttivat monen opiskeli-
jan tulevaisuuteen.*

Pälkäneellä 1972 tehtiin savusauna.
Siellä oli yksi vanha talonmies ja
joku vanha saunanrötiskö. Isolla
ryhmällä järjestettiin kivet sinne ja
sitten saunottiin savusaunassa. Tämä
kuului opiskelun luonteeseen, että
ei tarvinnut derivoida. Mätettiin
kiviä eli on osallistuttu talkoisiin
oikein kunnolla.

Timo Siltalehto

Kysymys itseni kohdalla tässä
kesälukioasiassa oli se, että sai
puhua mitä ajatteli, ja syntyi valtavia
keskusteluja, mikä oli Suomessa aika
tavatonta. Kesälukioiden isoissa
istunnoissa puhuttiin ja keskusteltiin
ja väiteltiin jollakin sellaisella taval-
la, joka oli täysin kiellettyä nor-
maalissa koulussa, normaalissa
lukiossa.

Hannu Taanila

KESÄLUKIO-OPETTAJAT

Vuorovaikutusta, vähän myrkyn kylvöäkin

Opettajille kesälukiot tarjosivat mahdollisuuden kokeilla uusia metodeja ja sisältöjä. Kesälukio-opetuksessa olivat alusta asti mukana oppilaskeskeisyys, keskustelevalle opetustapa, opetuksen yhteissuunnittelu oppilaiden kanssa, keskustelut vierailijakielellä, oppilaiden välinen vuorovaikutus, paneelikeskustelut sekä provosoivat luennoitsijat.

Opettajat saivat kesälukioista jotakin uutta ja jännää. Monella se, jos toimi vuodesta toiseen saman opetussuunnitelman mukaan, oli kuin levynä päässä, ja sitä vaan kertasi vuosi toisensa perään. Raha ei opettajille ollut niin merkittävä asia näissä vaan se, että pääsi vuorovaikutukseen oppilaiden kanssa ja vapaa-aikanakin sai olla enemmän tekemisissä nuorten kanssa. Jotkut opettajat ihmettelivät ja pelkäsivät sitä, että miten tämä nyt voi toimia, jos ei ole pakkoa, eikä nelosia eikä kokeita. Mutta se toimi juuri sen takia, että ei ollut pakkoa. Sitä Punkaharjulla kokeiltiin, ja se toimi, joten siitä rohkaistuttiin.

Pekka Aukia

Kun pääsi nuorena opetushommiin, kesälukio antoi paljonkin. Oppilaat olivat motivoituneita ja työ oli mielenkiintoista. Mukana olleilta kokeneemmilta opettajilta sai vinkkejä työhön. Kun itse oli vain vähän oppilaita vanhempi, tutustui kesälukioissa paljon ihmisiin, joista isoa osaa tapasi myös myöhemmin. On siitä paljon iloa elämänvarrelle ollut, kun on saanut seurata kesälukioista tuttujen

Opiskelijat olivat tietysti alkuaikoina tärkein kohderyhmä, joiden tarpeita kesäopiskelu pyrki palvelemaan. Opiskelijat eivät kuitenkaan opiskelleet ilman ohjausta. Alkuaikoina kesälukiolainen ei voinut suorittaa lukion oppimääriä, ja opiskelijat tulivatkin kesälukioon muista syistä. Asiakirjoista ilmenee, että opettajien rekrytointi oli hyvin vaihtelevaa. Sana kiersi, koska mitään hakuilmoituksia ei löydy. Kesälukioseuran perinnekeruun vastauksista ja henkilöhaastatteluista oli selvästi havaittavissa, että ensimmäisten kesälukioiden opettajat olivat nuoria ja tavattoman kiinnostuneita opettamisesta uusien menetelmin. Monet nykypäivän merkittävät koulutuspoliittiset vaikuttajat ovat olleet mukana kesälukiotyössä, ja yhtenä heistä mainittakoon jo edesmennyt opetushallituksen kansliapäällikkö **Vilho Hirvi** (k. 27.3 2001).

Vilho Hirvi toimi kesälukion suomen kielen ja kirjallisuuden opettajana 1968-1970 Ämmänsaaren kesälukiossa Suomussalmella. Vilho Hirven vaimo **Marja-Liisa Hirvi** toimi miehensä apuna, koska oli myös itse koulutukseltaan äidinkielen opettaja. Maija-Liisa Hirvi lähetti sähköpostitse hyvin seikkaperäisen kuvauksen sen ajan kesälukioista ja niistä asenteista, joita sen ajan nuorilla opettajilla oli. Seuraavassa muutamia kohtia hänen sähköpostiviestistään. Marja-Liisa Hirven mukaan ”syitä siihen, miksi lähdimme mukaan kesälukio toimintaan, oli useita. Tärkeimpänä oli se, että mieheni oli erittäin kiinnostunut opettamisesta ja halusi kokeilla jotain uutta.” Kesälukiot olivat toimineet jo muutama vuosi ennen Vilho Hirven mukaantuloa. ”Tärkeänä syynä oli myös se, että Jyväskylän lyseosta lähti muitakin opettajia Ämmänsaaren kesälukioon: Lehtori **Heikki Nivala** opetti matematiikkaa, ja hänen vaimonsa **Terttu Nivala** oli voimistelunopettajana.” Jyväskylän lyseon opettajien lisäksi Marja-Liisa Hirven mieleen olivat jääneet myös opettajana toimineen Hannu Taanilan mielenkiintoiset esitykset.

Kesälukio antoi Hirven pariskunnalle paljon tulevia työtehtäviä varten. ”Kirjallisuuden opettajana mieheni sai Kiannon ja Raatteen tien maisemista omakohtaista kerrottavaa myöhemmillä opetustunneillaan. - - - kesälukio antoi erittäin paljon sellaista opetukseen ja opetusoloihin liittyvää, mitä miehelläni oli elämänsä eri työtehtävissä mahdollisuus kehittää ja edistää.” Kesälukio vaikutti paljon myös Marja-Liisan myöhempiin tehtäviin ja mielenkiinnon kohteisiin:

ihmisten sijoittumista korkeisiin virkoihin.

Esa Tommila

Ekokem Oy:n toimitusjohtaja

Opettajana kesälukiossa vuosina 1965–68

Kaikki muut kurssit, matematiikat ja kemiat ja fysiikat ja ties mitä, oli ihan oikeita ja adekvaatteja. Se, mitä mä tein, oli ihan muuta. Jotakin semmoista, mitä nykyään sanottaisiin luovuudeksi tai jotain semmoista paskaa. Ja se oli melkein ympäri-vuorokautinen show myös. En koskaan kenenkään kanssa riidellyt, mä olin aina helvetin hauska. Mulle tuli elinikäisiä ystäviä sieltä, musta tuli aika monelle nuorelle melkein niin kuin isä. Aika jännää, tämmöinen kuva mulla on.

Hannu Taanila

Koulussa ei ollut oppiaineiden välistä vaihtoa ideoista. Kesälukiossa eri aineiden välinen vuorovaikutus tuli kuin itsestään, ja sitä voitiin kehittää. Teimme yhteistyötä ruotsinopettaja **Urho Ylä-Outisen** kanssa. Urholla oli käsittelyssä Dan Andersonin *Miilun vartijan laulu*, johon minulla oli suomennoksia. Otimme esille sen, että kieli on väline kirjallisuutta varten. Kirjallisuuden opetus vieraal- la kielellä oli oppilaita hämmästyttävä asia. Ilmassa oli uudistamisenhalua, ja luulen, että kesälukioliivat tässä eturintamassa.

Hilja Mörsäri

Eläkkeellä oleva äidinkielen ja

kirjallisuuden lehtori

Opettajana kesälukiossa mm. 1965

”Erityisesti tutustuminen Kuiva- ja Hietajärven vienankarjalaiskyliin antoi hyvän pohjan ja herätti elinikäisen kiinnostuksen omalle toiminnalleni museo- sekä käsi- ja taideteollisuusosalalla.” Kaiken tämän lisäksi ”opimme ymmärtämään monella tavalla kesälukiossa olleiden oppilaiden iloja ja suruja. Opimme Suomussalmen historiaa ja tutustuimme sen luontoon ja ihmisiin. Saimme kesälukion aikana monivuotisia ystävyys-suhteita – loimme hyvän verkoston, kuten nykyään sanotaan.”

Kesälukiokokemukset vaikuttivat Vilho Hirven mielipiteisiin myöhemminkin. ”Todennäköisesti jo kesälukioajoilta on peräisin se mieheni myöhemmin hyvin usein toistama mielipide, että luokassa istumisen lisäksi koulussa pitää olla välillä myös aktiivista toimintaa, jotta varsinkin pojat jaksavat keskittyä koulun käyntiin. Hän oli koko elämänsä ajan kesälukiotoiminnan lämmin kannattaja. Muistan hänen usein suositelleen kesälukiota.”

Matematiikan ja fysiikan opetuksessa laskuharjoitukset olivat tärkeitä. Kesälukiossa ne pääsivät hyvin esille, koska opetusryhmät olivat pieniä ja ohjaajia oli useampia. Harjoituksia pitämässä oli usein edellisen kesän kesälukiolaisia. Opetus oli enemmän yliopistomaista kuin tavallisessa lukiossa. Opetuksessa vaihtelivat luennot ja harjoitukset, eivätkä ne olleet sellaista sekasotkua kuin koulussa. Tämän mallin avulla porukka oppi hyvin.

Esa Tommila

Oppilaat eivät tulleet kesälukioon petraamaan talvilukion numeroita, vaan he olivat kiinnostuneita tietämisestä. Mielikuvani on, että oppilaat olivat valveutuneita, valistuneita, kehittymisen haluisia oppilaita, jotka halusivat osallistua siihen, mitä yhteiskunnassa oli tapahtumassa. Keskusteluissa esiintyi kritiikkiä olemassa olevaa koulua kohtaan: nuoret halusivat vaikuttaa siihen, mitä kouluissa oli.

Hilja Mörsäri

Internaattiasumisessa ja yhteisessä vapaa-ajanvietossa opettaja-oppilassuhteista muodostui tärkeä osa kesälukion onnistumista. Kesälukio-opettajiin ja vierailijaluennoitsijoihin lukeutui persoonallisia ja omintakeisiakin henkilöitä, jotka sotiivat tavanomaisen koulun kaavamaisuutta vastaan.

Hannu Taanila oli luennoinut ja hurrannut oppilaat omintakeisella tyyllään. Minuon suhtauduttiin aluksi niin, että olenko nyt sitten vanhakanainen normaalin koulun edustaja. Taanila tuli seuraavana sunnuntaina käymään ja katsomaan ”ovatko myrkyt tehonneet”. Taanila oli tuonut opetukseensa populaarikirjallisuutta, esimerkiksi Jim Cartellin romaaneja, ja analysoinut niitä. Niissä maailmankuva tulee pinnan alta. Itse innostuin tästä esittelemään rakkaus-kirjallisuutta. Koulussa ei tuolloin käsitelty populaarikirjallisuutta tavanomaisen *Seitsemän veljestä* rinnalla. Siihen alettiin hitaasti kiinnittää huomiota, ja aihetta käsiteltiin äidinkielenopettajien lehdissä.

Hilja Mörsäri

Myrkyn kylvöhän tarkoittaa sitä, että hiukan selittää ja niin kuin viettelee, opastaa ja pakottaa nuoria lukiolaisia epäilemään kaikkea sitä, mihin ne on opetettu. Viettelee ja houkuttelee ne pois sieltä lukemaan uudenlaisia asioita ja ajattelemaan näin, että voisiko ajatella toisella tavalla, ja myös pistämään pilkalla ja aivan pilkkaamaan sitä kaikkea paskaa, jonka pauloissa he myös olivat koulussa.

Hannu Taanila

Erkki Liikanen tuntui olevan paitsi maailman asioita valppaasti seuraava myös hyvin sujuvapuheinen. Kun siten pidettiin puheenpidon maraton, Erkki oli usein äänessä. Parvekkeella seisoi aina joku pitämässä puhetta. Piti mukamas saada ennätysten kirjaan. Kun yksi lopetti, oli toinen taas valmiina jatkamaan. Näin jatkui yötä päivää. Minusta tuntui, että joka toinen puhuja aina oli Erkki Liikanen. Muistui mieleeni jonkun letkaus poliitikon puheesta: ”Ajatus saa katketa, muttei puhe.”

Katkelma Urho Ylä-Outisen kirjasta

”Pieni polku kielentielle” (PILOT 2004)

Punkaharju 1965, Mikkeli 1966

Pentti Saarikoski vieraili muun muassa. Käytiin paneelikeskusteluja. Niitä oli vain aikuisten maailmassa, ei niinkään koulumaailmassa tuolloin.

Jouko Tyyrin puheissa esiintyi yhteiskuntakritiikkiä. Puhuttiin mm. naisten ja miesten tasa-arvosta. Palaute tuli keskustelujen kautta. Istuttiin ulkona nurmikolla. Ryhmät olivat pieniä, joten keskustelu oli spontaanimpaa kuin normaalissa luokissa, joissa keskustelun aikaansaaminen oli vaikeampaa. Saarikoski provosoi oppilaita puhumaan asioista, joista ei puhuttu, kuten seksuaalisuudesta. Koska kyseessä oli internaatti, jossa asui niin tyttöjä kuin poikia, nuo asiat kiinnostivat.

Hilja Mörsäri

KESÄLUKIOSEURA PERUSTETAAN

Punkaharjun ensimmäinen kesälukio oli rohkaiseva. Ilmoittautuneita oli paljon enemmän kuin voitiin ottaa vastaan. Aineopintojen rinnalla opiskelijat kuuntelivat luentoja ja alustuksia ja kävivät vilkkaita keskusteluja. Etenkin kurssilaisten välille syntynyt innostus oli ilmeinen.

Talvella 1966 kesälukioajatuksen alkuunpanijat muodostivat Kesälukioseura ry:n. Suomen Kasvatusopillinen yhdistys ja Väestöliitto valitsivat seuraan edustajansa, samoin Suomen Teiniliitto, Suomen Kansanopistoyhdistys ja Työväenopistojen liitto. Vapaan sivistystyön järjestöt olivat yhdistäneet voimansa nuorison hyväksi. Uuden järjestön edustajat lähettivät Kesälukioseuran perustamisasiakirjan Patentti- ja rekisterihallitukseen 29.12.1965, ja päätös merkinnästä saapui 8.2.1966. Virallinen järjestön perustamispäivä oli 27.12.1965, jolloin perustamisasiakirja allekirjoitettiin. Muissa Pohjoismaissa ei vastaavaa tapahtunut, eikä esimerkkejä ollut muuallakaan. Sitä vastoin kansanopisto muissa Pohjoismaissa, ennen Kesälukioseuraa, aloitti määrätietoisien työn lyhytkurssitoiminnan kehittämiseksi. Ehkä näillä kansanopistojen lyhytkursseilla ja kesälukioilla oli yhteiset tavoitteet.

Kesälukioiden seurasivat viitoitettua tietä. Koko 1960-luku oli ensimmäisen kesälukion kaltaista, tiiviisti lukion oppikursseja ja täydentävää opiskelua. Kolme vuotta perustamisen jälkeen kesälukio toimi 13 paikkakunnalla. Painopiste oli isojen väestökeskusten ulkopuolella. Useimpien kesälukioiden ohjelmissa pääpaino oli kielillä ja matematiikalla. Toimineista kesälukioista yksi kesälukio järjestettiin täysin Suomen Kasvatusopillisen yhdistyksen kustannuksella sen omassa kurssikeskuksessa. Kansanopistoissa toimi viisi kesälukiota. Kunnan turvin toimi yksi kesälukio, yksityisen kannatusyhdistyksen tms. varassa kaksi kesälukiota ja neljä kansalaisopiston suojissa.

Oppilasmäärä ensimmäisessä kesälukiossa oli 94. Kesälukukautena 1967 opiskelijoita oli 700. Vuotta myöhemmin opiskelijoita oli jo yli tuhat. Opiskelijamäärä säilyi samanlaisena ihan 1970-luvun alkuvuosille saakka, jolloin Kesälukioseuran kurssitoiminta laajeni ruotsinsuomalaisille lapsille ja nuorille tarkoitettujen suomen kielen kurssien muodossa. Kaiken kaikkiaan kesälukioihin on 40 vuoden aikana ottanut osaa noin 30 000 nuorta.

2

TOIMINTA ETSII MUOTONSA

KESÄLUKIOTOIMINTA 1970-LUVULLA

Poliittista radikalismia ja valveutuneisuutta

1970-lukua väreivät poliittiset keskustelut niin yhteiskunnassa kuin kesälukioissakin. Toisille poliittisen keskustelun ristiriidat ovat jääneet vahvasti mieleen, toiset taas ohittivat ne ja kokivat yhteisymmärryksen pelaavan mielipide-eroista huolimatta.

Poliittinen kausi vuoden 1972 tienoilla oli vaikeaa aikaa, jopa vastenmielistä. 110 oppilaasta 55 saattoi olla taistolaista ja loput porvareja. Aluksi he eivät edes tervehtineet toisiaan. Keskustelun taso liikkui eipäs-juupas -tasolla. Pyysin kesälukioon eri puolueiden edustajia tasapuolisesti virittämään keskustelua.

Risto Pyörälä

Mukana toiminnassa 1967–83

Kesälukioseuran hallituksen puheenjohtaja
1983–89

Lautsian kesälukiossa 1972 meillä oli keskustelemassa asiantuntijoita kaikista puolueista Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Materiaalina oli mm. 200–250 kirjaa niin ajan-kohtaisista poliittisista näkemyksistä kuin kaunokirjallisuudestakin.

Unto Vesa

Tutkija

Rauhantutkimuksen kesälukion
järjestäjä ja opettaja 1972–74

Keskustelun alla olivat ideologiset näkemykset. Ne eivät koskaan sävytyneet liikaa, eikä niillä ollut haitallisia vaikutuksia kesälukiotoi-

Jos 1960-luku oli suunnittelun aikakautta koulutuksen alalla, niin seuraava vuosikymmen oli varsinaisen muutoksen aikaa. Peruskoululaki ja -asetus olivat pohjana ja esimerkkinä muulle toiminnalle. Toisen asteen koulutusta suunniteltiin, ja se tiesi myös lukiokoulutuksen uudelleen arviointia. Päämääränä oli Ruotsin lukiokoulumalli. Puhuttiin myös Itä-Saksan vaikutuksista meidän koulusuunnitteluamme, mutta jälkeensä arvioituna sen vaikutus oli hyvin vähäistä.

Toisen asteen koulutuksella tarkoitetaan peruskoulun jälkeistä lukio- ja ammatillista koulutusta. Lukiokoulu on Ruotsista otettu käänös, joka meillä on harhaanjohtava. Meillä lukiokoulu mielletään yksinomaan yleissivistäväksi lukioksi. Ruotsissa lukiokoulu kattaa sekä yleissivistävän että ammatillisen koulutuksen.

1970-luvulla lukion opetussuunnitelmaa oltiin uusimassa. Ensimmäistä kertaa puhuttiin kurssimuotoisesta lukiosta. Tätä oli kokeiltu jo ensimmäisissä kesälukioissa, mutta myös Käpylän iltaoppikoulussa Touko Voutilaisen johdolla. Lukiouudistuksen mallina olivat kesälukioiden ja iltaoppikoulujen kokeilut ja kokemukset. Kuusikymmentäluvulla kirjoitetun kesälukion työsuunnitelmamuistion ja Varjokomitean mietinnön sekä lukion opetussuunnitelmatoimikunnan vuonna 1977 julkaiseman mietinnön kehittämis ehdotukset ja lähtökohdat olivat hätkähdyttävän samankaltaisia. Aihekokonaisuudet, enemmän viikkotunteja ja vähemmän oppiaineita olivat avainsanoja lukion kehittämisessä, puhuttiinpa sitten kesälukiotoiminnasta tai yleislukion kehittämisestä. Ensimmäisissä kesälukioissa, Varjokomiteassa ja opetussuunnitelmatoimikunnassa oli mukana samoja henkilöitä, joten ajatusten samankaltaisuus oli ymmärrettävää. Voidaankin todeta, että kurssimuotoinen lukio on suomalainen keksintö, ja sama pätee myös kesälukiotoimintaan.

mintaan. Yhteiskunnallinen radikalismi ei ollut esillä kesälukioissa, vaan liiallista poliittista radikalismia varottiin. Erilaisia mielipiteitä oli kyllä, kuten voimakas vasemmistoliike, mutta se ei vaikuttanut toiminnassa; ei ristiriitoja, vaan hienoa yhteistoimintaa, jossa suvaittiin erilaisia näkemyksiä.

Reijo Kauppila

Valtiotieteen tohtori, opetusneuvos

Etelä-pohjanmaan opiston rehtori

Kesälukioseuran hallituksen jäsen 1977–85

Se oli meille nuorille tietynlainen haaste, että tuotaisi vaihtoehtoisia näkökulmia. Mitään erityistä ideologista tai tietoista orientaatiota, poliittista tai muuta ei ollut. Innovaatiivinen, kasvatuksellinen tai mahdollisuuksia avaava ajattelu olivat ne, mitä kesälukiotoiminnan nähtiin tarjoavan.

Ilkka Huovio

Taideteollisen korkeakoulun professori

Savitaipaleen kesälukion järjestäjä ja

opettaja 1968–1970

Tuolloin ei ollut tavallista koulussa, että oli myös kansainvälisiä opiskelijoita. Meillä oli amerikkalaisia (AFS, American Field Service) stipendiaatteja. Eräs heistä sanoi taistolaisnuorista, ettei hän ole koskaan aiemmin nähnyt elävää kommunistia.

Unto Vesa

Huoli maailman tilasta ja erityisesti Vietnamin sodasta sai nuoret pohtimaan ja pyrkimään vaikuttamaan asioihin. Rauhantutkimuksen ja sodan ja rauhan problematiikkaa käsitteleviä kesälukioita järjestettiin 70-luvun alkupuolella.

Erilaiset kokeilut olivat vallalla kesälukiossa, mutta ideana rauhantutkimuksen liittäminen opiskeluun oli uusi. Rauhantutkimuksen kesälukion idea taisi olla **Ilkka Taipaleen**, ja lähdin siihen mukaan. Tuolloin oli muutoinkin puhetta kouludemokratiasta, joten kehitimme sitä ajatusta. Rauhantutkimuksen kesälukiossa keskusteltiin ja järjestettiin väittelyitä. Työn ja ajattelun tulokset näkyvät myös kesälukioitten lehdissä ja jälkikäteisarvioissa.

Unto Vesa

Kesälukiot elokuussa 1972 -1974 Hauhon Alvettulassa ja Nauvon Kirjaisissa toivat globaalin maailman aivan naamani eteen. Olin jo muutaman vuoden ajan ollut kansainvälisten asioiden uutisfriikki. Haalimista vain aineistoa, kolusin YK-liitot, Teiniliiton, kirjastot, Tricontit. Juoksin seminaareissa ja solidaarisuuskonserteissa sekä organisoisin taksvärkkikeräykset. Melkein koko kesälukion porukka harrasti samoja asioita. Se oli aktiivista aikaa. Dialogeissa sivallettiin tiukasti - niin YK:ssa kuin Suomen lukioissa. Esimerkiksi tuttuun lauluun ”We shall overcome” oli USA:ssa liitetty viimeiseksi fraasiksi ”Moscow will be bombed” ja tääl-

läpäin maailmaa puolestaan ”Nixon will be dead”.

Outi Pärnänen

Suomen Punaisen Ristin tiedotuspäällikkö

Rauhantutkimuksen kesälukiossa

oppilaana 1972 Hauholla ja 1973 Nauvossa

sekä opettajana 1974 Nauvossa

70-luvun alkupuolella Savitaipaleen kesälukiossa järjestettiin nälkälakko kehitysmaiden tai kolmannen maailman puolesta. Tarkoituksella oltiin muutama päivä syömättä ja kerättiin vähän rahaa. Lakko herätti yleistä keskustelua. Olin rehtori, joten minulla oli myös vastuuta, että mitä jos nuoret paastoa itsensä kuoliaaksi. Jouduin antamaan lausuntoja, että ei toistaiseksi ole näköpiirissä sellaista uhkaa. Nämä olivat tärkeitä asioita.

Ilkka Huovio

Oli sitten kysymys Chilestä, Vietnamista, Pohjois-Irlannista, kylmästä sodasta, biologisista aseista tai pasifismista, niin minä ja tytökaverini koimme velvollisuudeksemme valistaa opettajiamme ja kavereitamme. Rauhantutkimuksen kesälukiosta raahaamalla aineistolle riitti käyttöä koko lukuvuodeksi. Niistä oli iloa etenkin historian ja äidinkielen tunneilla. Historian ope edusti mielestämme pimeintä tietämättömyyttä. Hänen seuraava lausahduksensa sai meidät ulvomaan: ”Minä en tästä Vietnamin sodasta oikeastaan tiedä mitään. Sen sijaan Korean sotaa seurasin, kun se oli niin mielenkiintoista.”

Outi Pärnänen

Myös ympäristönsuojelulliset kysymykset olivat esillä kesälukioissa. Kesälukiot olivat vakiinnuttaneet paikkansa ja näkyivät myös mediassa. Kesälukioista ja kesälukiossa tehtiin juttuja.

Ympäristöasioista oltiin myös kiinnostuneita. Joutsenossa vaikuttivat Pulp sekä Hackmanin tehtaat, joten Saimaan vesi oli pilaantunutta ja haisi. Järjestimme kesälukiossa tempauksen nimeltä ”Hauen hautajaiset”. Teimme ison hauen oppilastyönä ja marssimme sen kanssa läpi Lappeenrannan keskustan kylpylän pihaan saakka. Surumarsiamme tahditti trumpetin soitto. Tempaus sai positiivista julkisuutta paikallismediassa.

Risto Pyörälä

Ensimmäisen kerran myös ympäristönsuojeluun liittyvät kysymykset olivat esillä. Niistä alettiin kantaa vastuuta. Kaikkein tärkeimpiä olivat ilta- ja yökeskustelut, joita käytiin. Varsinaista luento-toimintaakin oli, ja harjoitustöitä tehtiin. Esimerkiksi lehtiä ja viestintätoimintaa hoidettiin koko ajan. Meillä oli hyvä yhteistyö sekä radion että lehdistön kanssa. Työtä tehtiin aika sopuisassa hengessä, vaikka oli erilaisia mielipiteitä, eikä suurempia riitoja tullut. Oppilaat ymmärsivät toisiaan ja olivat hirveän lahjakkaita ihmisiä.

Ilkka Huovio

Järjestöjen työpaja

Erilaiset järjestöt ovat alusta alkaen olleet merkittävä osa Kesälukioseuran hallintoa ja toimintaa. Alkuunpanijana 1960-luvulla olleet Väestöliitto ja Suomen kasvatusopillinen yhdistys olivat väistyneet opettaja- ja opiskelijajärjestöjen tieltä. Pedagoginen radikalismi oli 1980-luvulla ehkä hieman laantunut, mutta Kesälukioseura toimi yhä eri järjestöjen näkemysten esitysfoorumina ja vahvasti asemaansa yhteiskunnallisena toimijana.

Sehän oli aina ollut vähän niin, ettei kesälukioilla ollut mitään erityistä virallista roolia. Eihän meiltä kukaan mitään lausuntoja kysellyt mihinkään asiaan. Siihen aikaan monet opettajajärjestöt, keskeiset ainejärjestöt ja myös opiskelijajärjestöt olivat jäseniä, ja sitä kautta viesti meni perille. Kesälukiot olivat tärkeitä, kun teoriassa puhuttiin, että pitäisi olla kurssimuotoista tai jonkun aineen opetuksessa suuntautua jollain tavalla. Eihän niistä paljon ymmärretty, ennen kuin se sai käytännön kokemuksen kentällä kesälukiona. Kesälukiot olivat uusien ajatusten käytännöntestauspaikkoja opetusjärjestöille ja miksi ei myös opiskelijajärjestöille.

Harri Ruohomäki

Senior Advisor, Oy Fountain Park Ltd

Kesälukioseuran toiminnanjohtaja 1985–88

Kesälukio- ja ulkosuomalaiskurssiopettajana

1980–90

Opettajat rekrytoitiin mielellään opettajajärjestöjen tai opiskelijajärjestöjen kautta, tai sitten oltiin muuten vaan kamuja. Kolmas

Koulutuspolitiikka oli 1970-luvun suunnitteluvaiheen jälkeen palannut lähtöasetelmiinsa. Ruotsin mallin mukaista lukio-koulua ei tullut, koska lukion ja ammatillisen koulutuksen edustajat vastustivat ja molemmat jatkoivat erillisinä koulu-muotoina. Samalla koulutuspolitiikassa luovuttiin alkuperäisestä ajatuksesta eli nuorisoasteen yhteydestä. Ulkomaisilla malleilla ollut mitään roolia, vaan perinteiset arvot nostettiin kunniaan. Suomessa oli hyvä lukio, ja se oli kansan suosiossa. Lukiota kuitenkin ruvettiin uudistamaan, ja se toi esiin monenlaisia mielipiteitä. Myös esitys ylioppilastutkinnon poistamisesta kuumensi tunteita.

Seitsemänkymmentäluvun kehittämistyö kuitenkin johti lukioissa kokeilutoimintaan, ja sitä kautta kurssimuotoisen lukion syntyyn. Lukion uusi opetussuunnitelma 1985 toi kurssimuotoisen lukion, ja vähitellen siirryttiin vuosiluokkiin sitoutumattomaan opetukseen. Tämä selkeytti olennaisesti lukion tehtävää ja suorittamista. Puhuttiin kurssien lukumääristä, ja tuntijako oli lukion kohdalla historiaa. Nämä uudet tuulet avasivat koulun ulkopuolisille toimijoille aivan uudet lähtökohdat. Nyt opetussuunnitelmassa oli selkeitä kokonaisuuksia, joita voitiin helposti toteuttaa koulun ulkopuolella.

Kesälukiot olivat vakiinnuttaneet asemansa 1970-luvulla. Pääpaino oli vieläkin lukion teoria-aineiden puolella, mutta myös esteettinen puoli teki tuloaan. Kouluhallituksen tuki eli valtionapu edellytti, että esteettinen puoli oli painoalueena opetuksessa. 1980-luvun kesälukioiden toimintasuunnitelmista ja toimintakertomuksista ilmeni, että oppiaineet pyrittiin keräämään isompien kokonaisuuksien alle.

Vuonna 1980 Kesälukioseuran silloinen kurssisihteeri **Jussi Onnismaa** koosti raportin kyselystä, jossa kartoitettiin kesälukiolaisten odotuksia ja asennoitumista opiskeluun. Selvityksen mukaan valtaosa opiskelijoista katsoi oppivansa kesälukiossa paremmin kuin tavallisessa lukiossa. Myös opetukseen tasoon oltiin yleisesti tyytyväisiä. Suhteet toisiin opiskelijoihin ja opettajiin muodostuivat luontevammiksi kuin omassa lukiossa. Kun opiskelijoita pyydettiin erittelemään oppimistapahtumaa, korostuivat vastauksissa sosiaaliset tapahtumat, ja oppiminen nähtiin sosiaalisena vuorovaikutuksena. Didaktisia tekijöitä painotettiin, samoin kuin omaa aktiivista roolia: "Opiskelun on oltava tutkimista ja ahaa-

lukukausi -ajatteluhan tulee paljon myöhemmin. Me tehtiin omia juttuja, nimenomaan sellaista, mitä pedagogisesti haluttiin uudistaa.

Kesälukioseuraa pidettiin kuitenkin vähän vallankumouksellisena tai ainakin se oli pedagogisliberaali.

Jyrki Ijäs

Kansanopistoyhdistyksen pääsihteeri
Kesälukioseuran toiminnanjohtaja 1980–85

Keskusteltiin aika paljon didaktiikasta, miten kesälukio pitäisi järjestää, ja aineopettajajärjestöt olivat kanssa aktiivisia. Kun käytiin keskustelua, ne pitivät tärkeänä, että ne voivat toteuttaa kesälukioissa sitä ajattelua, mitä pöydässä harrastettiin. Poliittisia nuorisojärjestöjä oli jäsenenä, mutta nehan oli joka paikassa jäsenenä silloin 70-luvun lopulla tai 80-luvun alussa. Monet niistä järjestivät omia kesälukioita. Olin liberaalisen nuorisojärjestön edustajana ekassa vuosikokouksessa, jossa olin. Meillä homma poikkesi siinä, että muut suuntasivat kesälukioitaan omaa jäsenistöään kohtaan, me taas nimenomaan haluttiin saada ulkopuolelta ihmisiä.

Harri Ruohomäki

Katselin just vuoden 1981 päiväyriä. Se oli juuri silloin, kun alettiin toimia laajemmin yhteiskunnallisena toimijana. Suunnitelmissa oli oma opintokeskus, ja eduskunnat ja kaikki muut tulivat mukaan vahvemmin. Kyllä se oli täynnä poliittisten edustajien ja virkamiesten luona käymistä. Ihan pokkana vaan etabloiduttiin mukaan yhteiskunnallisena toimijana, vaikka ei meidän rahkeet ollut sen kokoiset. Se vaan tuntui siltä.

elämyksiä. Nautin opiskelusta, kun voin aktiivisesti osallistua tunnin kulkuun kysymyksiä esittämällä. Sen sijaan en ollenkaan pidä passiivisesta kuuntelijan osasta.”

Suurin osa kyselyyn vastanneista kertoi saaneensa kesälukiossa uudenlaisia näkökulmia asioihin ja tuntuman erilaiseen opiskeluun: ”Olen saanut rohkeutta myönteiseen tulevaisuuteen ja saanut vapaasti ilmaista mielipiteitäni.” Myös oma henkinen kehitys koettiin tärkeäksi: ”Kolme viikkoa, joka vastasi kolmea vuotta mun henkisessä kehityksessä.” Huomionarvoista oli, että tärkeimpinä opiskelussa pidettiin uuden tiedon oppimista ja ymmärtämyksen lisääntymistä. Useat kyselyyn vastanneista mainitsivat yleissivistyksen lisääntymisen ja maailmankuvan avartumisen. 1980-luvun kesälukiolaisista noin 40 prosentille oli epäselvää se, mitä he aikovat tehdä lukion jälkeen. Kesälukioissa oli tuotava entistä enemmän esille tietoa lukion jälkeisestä ammatillisesta suuntautumisesta.

Koko kesälukiotoiminta vuonna 1984 oli ryhmitelty seuraavien otsakkeiden alle: luontokesälukiot, luova tanssi, liikunta ja kansainvälisyys. Vastaavasti vuonna 1985 kesälukioita järjestettiin 25, joista teemakesälukioita oli 14. Suosituin aine oli englannin kieli. Sitä opiskeli noin puolet opiskelijoista. Seuraavaksi eniten opiskeltiin matematiikan ja ruotsin kursseja. Kaikissa kesälukioissa, myös yleiskesälukioissa, oli mahdollista osallistua erilaisten harrasteaineiden ryhmiin ja seurata yleisluentoja. Melkein kaikki osallistuivat näihin.

Kesälukioseuran toimintasuunnitelma vuodelta 1984 ja toimintakertomukset vuosilta 1984–1985 ovat historian tutkimukselle varsinaisia aarteita. Voitiin havaita, että jonkinlainen tarve tehdä kunnolliset asiakirjat ja selkiinnyttää tavoitteita oli ollut hallituksen ja toiminnanjohtajan asialistalla. Hallituksen kokoonpanossa tapahtui myös muutoksia. Poliittiset nuorisojärjestöt olivat antaneet tilaa aineopettajajärjestöille ja myös Opettajien ammattijärjestö oli mukana. Tämä antoi toiminnalle selkeän opetuksellisen linjauksen, joka näkyy toiminnassa vieläkin. Kouluhallituksen rooli tuli esille monessa kohtaa, mikä kertoo, että viranomaisyhteistyötä yritettiin tiivistää.

Toiminta yhdisti sivistystyön ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen. Tavallaan se riittikin. Ministeriön hemmot tykkäsivät, että hyvin menee. Uskoisin, että kesälukiot ovat muuttaneet aika monen nuoren elämää ja suunnitelmia. Ainakin Jumalan teatterin jätkien elämän se muutti, kun he päättivät hakea teaterikorkeakouluun Räisälän kansanopistossa pidetyn kesälukion jälkeen.

Jyrki Ijäs

Asiakirjoissa myös todettiin, että lainsäädäntöä kaivattiin. Niistä ilmeni myös, että toiminnalle haluttiin sellaiset taloudelliset puitteet, jotka takaisivat kunnolliset toimintaedellytykset. Laajan vapaaehtoistyön kannustimena oli kuitenkin tietoisuus siitä, että kesälukion työ antoi hyvät mahdollisuudet oppimiselle ja vuorovaikutukselle, joka ei voinut olla vaikuttamatta tavallisen lukion toimintaan.

Kesälukion kahteen ensimmäiseen vuosikymmeneen mahtui tuon ajan poliittinen vastakkainasettelu. Tätä ei niinkään huomannut asiakirjoista, mutta sitäkin enemmän haastatteluista. Asiakirjoista oli luettavissa, että oppilaskato oli 1970-luvulla aika mittava, mutta 1980-luvun alkuun mennessä oli kahdeksansadan kesälukio-opiskelijan määrä taas vakiintunut. Oppilaskato seitsemänkymmentäluvulla johtui radikaalista oppilasliikehinnästä, joka sai vanhemmat ottamaan etäisyyttä kesäopiskeluun. Näin tapahtui yhteiskunnan eri alueilla. Radikaalit nuorisjärjestöt valtasivat järjestöjä, mutta eivät huolehtineet niiden toiminnasta ja sisällöllisestä kehittämisestä kunnollisesti. Kesälukioseuran asiakirjat olivat tältä ajalta hyvin puutteelliset. Osa pöytäkirjoista oli hävinnyt, ja edellä mainittuun oppilasliikehdintään otettiin hyvin vähän kantaa. Tämä oli valitettavaa, koska oppilasaktiivisuudella oli myös hyvät puolensa. Koska tältä ajalta oli hyvin vähän dokumentteja, jäivät tämän ajan nuorisokuvaukset haastattelujen varaan.

3

KANSAINVÄLISTYMINEN JA UUDET KOHDERYHMÄT

Ulkosuomalaisten lasten kulttuuri-identiteetin vahvistaja

Ulkosuomalaisten lasten kurssitoiminnassa tavoitteena on ulkosuomalaisten lasten identiteetin ja suomen kielen vahvistaminen. 1980-luvun alkupuolella toteutettiin kursseja yhdessä Ruotsin Suomalaisen Opettajaliiton (RSO) kanssa. Jo 1970-luvulla ruotsinsuomalaisista alkanut toiminta levisi muihin ulkosuomalaisiin ja toiminta vakiintui yhdeksi Kesälukioseuran kulmakiveksi.

Suomen kieleen kiinnitettiin etupäässä huomiota. Tarkoitushan oli suomen kielen vahvistaminen ja oppiminen lisää. Se oli meidän punainen lanka. Vaihdeltiin metodeja ja jonain kesänä tehtiin hirveästi esimerkiksi työvihkoja. Kirjallinen työskentely riippui ryhmän kielitaidosta hyvin paljon ja myös siitä, ketkä olivat innostuneita. Ketään ei pakotettu. Jos oli semmoinen ryhmä, että oppilaat eivät halunneet tehdä mitään kirjallista työtä, niin suomen kielen opetus kävi suullisesti. Yritettiin soveltaa lasten kielitaidon mukaan.

Leila Ratia

RSO:n sihteeri

Ulkosuomalaisten lasten kieli- ja kulttuurikurssien vetäjä 1983–88

Ruotsissa oli kymmeniä tuhansia suomalaislapsia, joilla oli puutteellinen suomen kieli. Eräs Finnairin toimihenkilö Tukholmassa järjesti suuren osan lasten matkoista niin, että Finski sponsasii, ja koitettiin käyttää opetusministeriön rahaa. Se tuli aika halvaksi näille lapsille. Hehän eivät olleet eläessään

1960-luvun lopulla Suomessa tapahtui valtava rakennemuutos. Maaseudun pientila eivät enää elättäneet, ja ihmiset muuttivat ja siirtyivät työpaikkojen perässä haja-asutusalueilta eteläisen Suomen kasvaviin teollisuuskaupunkeihin ja taajamiin. Samanaikaisesti työvoimaa siirtyi vapaaehtoisesti Ruotsiin, koska sen metalli- ja elintarviketeollisuus kaipasi kipeästi työvoimaa. Teollinen yhteiskunta Ruotsissa oli valmis asuntoineen ja sosiaalipalveluineen, ja Suomessa puolestaan oli voimakas muuttoliike käynnissä. Yhteiskunnan peruspalvelut eivät Suomessa olleet kunnossa, tämä johtikin voimakkaaseen muuttoliikkeeseen juuri Ruotsiin. Vuosina 1969–72 noin satatuhatta suomalaista muutti sinne. Jos Ruotsissa muuten asiat olivat hyvin, niin nyt syntyi koulutuksen alalla aivan uudenlaisia tarpeita. Suomalaiset eivät sopeutuneet maan oloihin ongelmitta, ja syntyi taas kerran uusi suomalainen vähemmistö Ruotsiin. Nyt tällä vähemmistöllä oli myös omia kielipoliittisia vaatimuksia, joita ruotsalaiset eivät aluksi halunneet ymmärtää. Kesälukioseuralle avautui luonnollisesti uusi työkenttä sekä Ruotsissa että Suomessa.

Vuonna 1972 on ensimmäiset merkinnät ruotsinsuomalaisten kursseista hallituksen pöytäkirjoista. Aloitteen yhteistyöstä suomen kielen opiskelun osalta teki suomalais-ruotsalainen koulutusneuvosto, Suomen ja Ruotsin hallitusten asettama yhteistyöelin. Näin Kesälukioseura aloitti toiminnan ulkosuomalaisten parissa. Aluksi pyrittiin järjestämään Ruotsissa asuville suomalaisille koululaisille suomen kielen kursseja, jotta kieli säilyisi. Tässä yhteydessä oli muistettava, että Ruotsissa ei voinut 1970-luvun alussa opiskella suomea oikeastaan missään. Kesälukioseuralle avautui näin uudet markkinat ja uudet haasteet. Ensimmäinen ruotsinsuomalaisten lasten ja nuorten suomen kielen kurssi Suomessa järjestettiin 1972.

Oppilaita ulkosuomalaiskursseilla oli seitsemänkymmentäluvulla keskimäärin satakunta vuodessa. Toiminta sai kiinteät muodot ja kasvoi kymmenessä vuodessa niin, että vuonna 1984 kurssilaisia oli 197. He olivat 9–22-vuotiaita ja tulivat 12 maasta. Ulkosuomalaiskursseilla työskenteli 43 opettajaa. Opettajat tulivat sekä Ruotsista että Suomesta. Valtaosa oppilaista oli ruotsinsuomalaisia, mutta erityisesti Saksan liittotasavallasta tulleiden oppilaiden määrä oli nousussa. Kursseille tulijoita olisi ollut enemmänkin, mutta resurssit

lentäneet tietenkään. He olivat joskus Volvon takapenkille ahtautuneena käyneet mummolassa, joten niiden kuva Suomesta oli ihan toisenlainen. He olivat pieniä, 9-14-vuotiaita. Heitä saattoi olla 25–30 yhdessä lentokoneessa yksin, ja siten vaan Finskin lentoemännät hoitivat. Kyllä minä muistan, kun olin heitä lentokentällä vastassa toisen opettajan kanssa. Heitä tuli kahdella koneella yhtä aikaa yli 50. He tulivat kuin marakatit. Mietittiin, että miten me pidetään heidät kiinni. Se oli riskirajoilla, mitä me tehtiin. Nyt sitä koputtaa puuta, että kuinka sitä uskalsi.

Jyrki Ijäs

Lapsia tuli Kanadasta, Espanjasta, Ranskasta, Australiasta, ympäri maailmaa. Puolet tuli muualta maailmasta, ja puolet oli ruotsinsuomalaisia lapsia. Se oli tietysti kiva ruotsinsuomalaisille lapsille nähdä, että suomen kieltä puhutaan muuallakin. Se myös vahvisti heidän identiteettiään ja innostustaan ylläpitää suomen kielen taitoa. Ruotsinsuomalaisten lasten identiteetti oli ehkä heikompi, ja on vieläkin heikompi, kuin suomalaisista sukujuurista lähtevien lasten muualla maailmassa. Tarkoitus oli näyttää, että suomea puhuvia on muuallakin, ja sille kielelle annetaan arvo.

Leila Ratia

Kansainvälistymisen murros oli iso murros 1980-luvulla. Sitä ennen nämä ulkosuomalaisten kurssit olivat puhtaasti ruotsinsuomalaisten. Sitten se rupesi muuttumaan mo-

eivät antaneet kaikille mahdollisuutta osallistua. Kaiken kaikkiaan kymmenen vuoden aikana noin kaksituhatta ulkosuomalaista lasta ja nuorta oli saanut mahdollisuuden opiskella lähtömaansa kieltä ja kulttuuria. Kurssien pituus vaihteli kahdesta neljään viikkoon.

Kesälukioseuran vuosikertomuksista ilmeni, että ulkosuomalaistoiminta oli saanut vakiintuneet muodot. Ruotsinsuomalaisten kouluolot koskettavat myös kesälukioseuralaisia, ja vuonna 1985 päätettiin vuosikokouksen yhteydessä laatia viranomaisille ja julkiselle sanalle valmisteltu julkilausuma, jossa korostettaisiin kieli- ja kulttuuri-identiteetin merkitystä siirtolaislapsille, ja myös suomalaisten vastuuta ruotsinsuomalaisen vähemmistön koulutuksesta. Kesälukioseura oli ajan hermolla, koska samantyyppisiä kannanottoja löytyy myös muiden sivistysjärjestöjen julkilausumista.

nessakin mielessä, ruvettiin tarjotaan muillekin. Kursseille rupesi tulemaan ihan ihmeellisistä paikoista nuoria ja lapsia. Silloinhan se tietysti sai toisenlaisen arvon: mukana oli sellaisia suomalaisia lapsia, jotka olivat syntyneet aivan muualla ja olivat hyvin vähäisellä kosketuksella Suomeen.

Harri Ruohomäki

1982 jätettiin silloiselle opetusministerille **Kalevi Kivistölle** ruotsinsuomalaisten lasten adressi, jossa tuotiin esille, kuinka tärkeää olisi, että lapset siellä saisivat oman kielen opetusta ja ylläpitää suomen kielen taitoa. Kivistö otti nämä lapset vastaan, ja lapset antoivat adressin, joka heillä oli, ja se herätti huomiota myös Suomen lehdistössä.

Leila Ratia

Ulkosuomalaisten kautta syntyi se ensimmäinen kv-verkosto.

Kansainväliset kesäluokit niin kuin ne nykyään on, on myöhempi tuote. Aidosti se kansainvälistyminen lähti käyntiin näistä, ensin ruotsinsuomalaisten ja sitten muiden ulkosuomalaisten kautta.

Jyrki Ijäs

Kansainvälistymisen kasvu

1990-luvun alun taloudellinen lama ei lannistanut kesälukiotoimintaa, vaan 1980-luvulla alkanut kansainvälistymisen jatkui ja kansainväliset kesälukiot houkuttelivat opiskelijoita.

Kansainvälinen avautuminen ja kansainvälistymisen merkityksen kasvu koulutuksessa olivat keskeisiä. Liikkuvuutta haluttiin lisätä ja saada kokemuksia eri kulttuureista ja yhteistyöstä. Kesälukioseura pyrki hyvin monella suunnalla tukemaan sitä, järjestettiin kesälukiovaihtoja ja etsittiin kumppaneita eri maista. Sehän oli aika vaativa tehtävä, kun oltiin lähettämässä nuoria ihmisiä ulkomaille. Piti olla ehdottoman varma siitä, että asianomainen yhteistyökumppani ulkomailta hoitaa velvollisuutensa, ja turvallisuus ja kaikki tällaiset asiat on hoidettu.

Tapio Markkanen

Kesälukioseuran hallituksen
puheenjohtajana 1990-97

Ulkomailla pidetyissä kesälukioissa on vaikuttanut se, että ollaan siinä ympäristössä. Eihän se voi olla inspiroimatta. Sitten määrätietoisen opiskelun kautta avautuu vielä ympäristö ihan toisella tavalla kuin vain valmiilla turistimatalla. Keskittyminen joittenkin asioiden opiskelemiseen joksikin aikaa on usein kokemus, jossa ehkä ensimmäisiä kertoja pääsee korkeakoulu-opiskelun hengestä ja lähestymistavasta kiinni.

Tapio Markkanen

SUOMALAISET, ULKOSUOMALAISET JA ULKOMALAISET YHTEISILLÄ KURSSEILLA

Suomi kansainvälistyi hyvää vauhtia 1980-luvun lopulla ja 1990-luvun alussa. Ulkosuomalaiskurssien ohjelmissa oli ensin suomalais-ruotsalaisia, suomalais-saksalaisia, suomalais-englantilaisia sekä suomalais-virolaisia yhteisiä koulutustapahtumia. 1990-luvun alussa oli tarjolla neljä yhteistä kurssia: saksalais-suomalainen taide- ja ympäristökurssi, norjalais-ruotsalais-suomalainen kielikurssi, sveitsiläis-suomalainen kielikurssi sekä englantilais-suomalainen kielikurssi. Kyse ei ollut kesälukioista vaan kursseista, koska opiskelemaan ja tutustumaan toisen maan kulttuuriin pääsivät myös peruskouluikäiset nuoret ei vain lukioikäiset.

Ensin tarjottiin opiskelumahdollisuutta ulkosuomalaisille Suomessa, nyt laajennettiin kohderyhmää ulkosuomalaisista ulkomaalaisiin. Ensimmäiset kahdenkeskiset yhdistetyt suomalais-ulkomaalaiskesälukiot järjestettiin 1989 Balatonilla ja Murmanskissa. Kahdenkeskisen kesälukion osallistujilla tarkoitetaan kahden maan opiskelijoita, jotka opiskelevat yleensä vuorovuosin Suomessa tai muussa Euroopan maassa, jolloin ulkomaiset yhteistyösapuolet toteuttavat yhdistetyn kesälukion omassa maassaan. Ulkomaan kesälukiot ovat useimmiten kaksiviikkoisia. Vuodesta 1989 eteenpäin kahdenkeskisiä kesälukioita on järjestetty joka vuosi. Esimerkiksi vuonna 1991 oli tarjolla kaksi ulkomaan kesälukiota, joista yksi Ranskassa ja toinen Englannissa. Molemmat olivat kielikesälukioita.

Kansainväliset kesälukiot luokitellaan teemakesälukioiksi. Teemakesälukiot ajoivat yhdeksänkymmentäluvun alussa yleiskesälukioiden ohi lukumäärässä. Vuonna 1992 teemakesälukioita oli noin 30 ja yleiskesälukioita kymmenkunta. Oppilasmäärät jakaantuivat kuitenkin tasan yleis- ja teemakesälukioiden kesken.

Tavoitteenani on aina saada oppilaat huomaamaan, että kieltä on muual-
lakin kuin oppikirjoissa, ja koetan kannustaa heitä lukemaan lehtiä ja seuraamaan uutisia. Gotlannin kesälukiossa oppilaat lähetettiin esimerkiksi kylälle selvittämään kurssipaikkamme Hemsens palveluita, kauppoja, kahviloita ja urheilumahdollisuuksia sekä haastattelemaan paikallisia ja siten käyttämään kieltä.

Päivi Westerlund

Kesälukio-opettaja vuodesta 1999 alkaen

Toisaalta oli talouslama, joka monella sektorilla mullisti asioita yhteiskunnassa. Piti tehostaa ja hakea järkeviä työtapoja, enää ei ollut varaa polttaa rahaa joka käänteessä kysymättä sen perään, menikö se nyt edes järkevästi. Olen ihan aidosti sitä mieltä, että kesälukiotoiminnassa onnistuttiin kohtuullisesti vastaamaan näihin haasteisiin ja taitavasti käyttämään saatavissa olevia voimavaroja ihan kunnolliseen toimintaan, jonka vaikutukset näkyvät hyvin myönteisessä mielessä tänäkin päivänä.

Tapio Markkanen

Identiteetin vahvistamisen kautta oman kulttuuriperinnön vaalijaksi

Kesälukioseura ryhtyi järjestämään pakolais- ja maahanmuuttajalasten oman äidinkielen- ja kulttuurin kurssien vuonna 1988. Kurssien tarkoitus on lasten oman kulttuuri-identiteetin ja oman kielen vahvistaminen. Ohjaajina toimivat oman kulttuurin edustajat.

Suurimmassa osassa kieli- ja kulttuurileirejä majoitutaan yhdessä, ja koko toiminta sujuu omalla kielellä. Lapset kuuntelevat koko päivän niistä kulttuuriasioista ja oppivat hyviä tapoja. Alkuvaiheessa hoidimme vain oman etnisen ryhmämme eli vietnaminkielikoulu-laisia. Mutta se malli onnistui, ja toimintaa tuli kehittää myös muille etnisille ryhmille kuten chileläisille ja somalialaisille.

Tran Minh Canh

Diplomi-insinööri
Pakolaislasten kieli- ja
kulttuurileirien kehittäjä

Näihin toimintoihin liittyi myös maahanmuuttajajoukon integroiminen suomalaiseen ympäristöön, kulttuuriin ja yhteiskuntaan. Pakolaiset olivat alkuun Punaisen Ristin toiminnassa mukana, mutta taisi olla niin, että käännettiin Kesälukioseuran puoleen, koska täällä oli kokemusta juuri esimerkiksi ulkosuomalaisten lasten suomen kielen vaalimisesta. Seurassa tunnettiin eri puolilla maata olevat soveltuvat opistot ja kurssikeskukset, joissa tällaisia saat-
toi järjestää. Oli jo kertynyt koke-

OMAN ÄIDINKIELEN JA KULTTUURIN KURSSIT PAKOLAISLAPSILLE JA -NUORILLE

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa todetaan seuraavaa: *Niissä maissa, joissa on etnisiä, uskonnollisia tai kielellisiä vähemmistöryhmiä tai alkuperäiskansoihin kuuluvia henkilöitä, tällaiseen vähemmistöryhmään tai alku-peräiskansaansa kuuluvalla lapsella ei saa kieltää oikeutta nauttia yhdessä ryhmän muiden jäsenten kanssa omasta kulttuuristaan, tunnustaa ja harjoittaa omaa uskontoaan tai käyttää omaa kieltään.* Tämän YK:n sopimuksen Kesälukioseura on kiitettävästi täyttänyt.

Maahanmuuttajien lukumäärät lähtivät maassamme nousemaan 1990-luvun alussa. Maahanmuuttajien lukumäärä nousi noin kymmenentuhannen henkilön vuosivauhtia vuosien 1991–95 välisenä aikana. Vuonna 1995 maahanmuuttajia oli noin 50 000. Aikaansa seuraavana kolmannen sektorin toimijana Kesälukioseura aloitti maahanmuuttajien oman äidinkielen opettamisen 1988. Pakolaislasten ja -nuorten oman äidinkielen ja kulttuurin kurssit ovat olleet nyt Kesälukioseuran ohjelmissa yli kymmenen vuotta. Tästä toiminnasta voidaan todella iloita, koska koulun kielitarjon-
nassa oma äidinkieli on valinnainen oppiaine ja menee aina jonkun muun oppiaineen kanssa päällekkäin. Kesällä tapah-
tuva opiskelu on mainio tapa pitää yllä oman äidinkielen taitoa. Kesälukioseuran järjestämille kurseille voivat osallis-
tua 7–14-vuotiaat pakolaislapset ja -nuoret ylläpitämään omaa äidinkieltään ja vahvistamaan kulttuuri-identiteettiään. Yli 15-vuotiaille nuorille järjestetään maahanmuuttaja-kesälukio. Kurssit järjestetään eri puolilla Suomea, ja niiden kesto vaihtelee pidennetystä viikonlopusta kymme-
neen päivään. Näille kursseille on enimmillään osallistunut 400 lasta ja nuorta vuodessa. Opetuksesta vastaavat pätevät omakieliset opettajat. Kesälukioseura vastaa kurssien suun-
nittelusta, käytännön järjestelyistä, opettajien rekrytoinnista ja valmentamisesta työhönsä sekä toteutuksen valvonnasta ja raportoinnista.

musta siitä, miten kohdellaan ihmisiä, jotka eivät kielellisesti tai niukan kokemuksen takia välttämättä osaa arkisia asioita, kuten sitä, miten matkustetaan johonkin paikkaan.

Tapio Markkanen

Yhteistyö on ollut moitteetonta. Sen takia me olemme viihtyneet siellä. Yhteisymmärrys syntyy, koska Kesälukioseurassa ollaan ylpeitä siitä, että he ovat niin edelläkävijöitä. Ja toisaalta se toiminta perustuu siihen, että se ei tavoittele voittoa, vaan ideologian ja päämäärän saavuttamista. Ei ole mitään selaista niin kuin oppivelvollisuus, ja sen takia on erittäin hauskaa yhdessä. Kyllä minä muistan sen pitkään.

Tran Minh Canh

Tran Minh Canh on ihan kouluesimerkki siitä, että olen oppinut hänen kanssaan keskustelemalla ymmärtämään, mitä on pakolaisen elämä Suomessa. Mihin kaikkeen törmää ja mistä ongelmista on sitkeydellä ja sinnikkyydellä selviydyttävä ja minkälaisia ratkaisuja siitä syntyy. Muistan, kun olin Canhin tuntenut, ja tätä kenttää oppinut tuntemaan ja oli sotainvalidien keräys. Ovikello soi talvella, ja oven takana seisoivat laivaston univormussa vietnamilainen, ”hyvää iltaa, olen keräämässä sotainvalideille avustusta”. Hän oli toisen polven Suomen vietnamilaisia. Silloin tulin ajatelleeksi, mitä merkitsee oikeanlainen integroituminen, silloin kun se onnistuu. Se heppu katsoi, että hän oli sinä iltana juuri semmoisessa

asiassa, jossa hänen kuuluikin olla.

Kun ajattelee, miten poskelleen asiat voi mennä, jos ne lähtevät menemään. Jos yhteiskunta ei hyväksy, ja pitää vaan riesana ja toivottaa hevon kuuseen. Äärimmäisen arvokasta työtä.

Tapio Markkanen

Se on meidän resurssi, meidän pääoma, että vähemmistö pystyy säilyttämään oman kulttuurin ja kielensä. Se on yhteinen etu, ei ainoastaan vähemmistön oma etu. Olemme alusta lähtien tienneet sen ja pyrkineet saavuttamaan sen. Ja toiminta jatkuu yhä tähän päivään. Leiritoiminta on vaativaa työtä. Se vaatii ponnisteluja ja paljon suunnittelua ja huolenkantamista.

Tran Minh Canh

4

TOIMINTA OSAKSI OPPILAITOSTEN VÄLISTÄ YHTEISTYÖTÄ

Lukion kurssveja kesälukioista

Vuonna 1994 lukiokurssien suorittaminen kesälukioissa tuli mahdolliseksi. Vuonna 1998 lukiolakiin kirjattiin kohta, jonka mukaan lukiolainen saa hyväksilukea lukio-oppimäärään muualla suorittamansa opinnot, jotka ovat tavoitteiltaan ja sisällöltään lukion opetussuunnitelman mukaiset. Näin mahdollistui ennalta sovittujen kesälukioissa suoritettavien kurssien hyväksyminen osaksi lukio-opintoja.

Iso kysymys, jota jouduttiin paljon muiden toimijoiden kanssa pohtimaan, oli kurssimuotoisesta lukiosta seurannut asia: voiko kesälukiossa suorittaa lukion kurssveja. Tämä oli myös työmarkkinajärjestöjä kiinnostava kysymys. Vähentääkö se esim. tunteja lukiossa, jos oppilaat suuressa määrin suorittelee kurssveja muualla, miten laatu varmistetaan ja muu tällainen. Siinä luultavasti meneteltiin siinä mielessä ihan oikein, että koko asian valmistelussa oltiin kaikissa vaiheissa yhteydessä järjestöihin suoraan. Meillä oli aina OAJ:n edustaja Kesälukioseuran hallituksessa. Häneltä nimenomaisesti perättiin, onko tässä jotain ongelmaa sieltä päin nähtynä. Jos sellaisia tuli esiin, ne pyrittiin raivaamaan tieltä, tai jos näytti, että tuosta ei päästy eteenpäin, niin sitten ei sille suunnalle yritettykään hakata päätä seinään. Kyllä se meni ihmeen hyvin. Vastustusta olisi voinut odottaa ja enemmänkin ennakkoluuloja. Ilmeisesti sielläkin oli fiksut ihmiset paikalla.

Tapio Markkanen

1990-luku vakiinnutti lopullisesti Kesälukioseuran toiminnan. Toisaalta voitiin puhua vieläkin lukiotoiminnasta, mutta samalla oli tunnustettava, että järjestön toiminta lopullisesti myös hakeutui maamme rajojen ulkopuolelle. Ulkosuomalaistoiminta sai oman paikkansa toiminnassa, mutta samalla heräsi tarve laajempaan kansainväliseen vuorovaikutukseen. Jotta ymmärtäisimme toiminnan luonnetta, on myös koululaitoksen yleistä kehitystä syytä tarkastella.

Kurssimuotoinen lukio tuli jäädäkseen. Järjestelmä on saanut kritiikkiä osakseen, mutta pääperiaatteet, pakolliset ja valinnaiset aineet, ovat säilyneet ja oppilaiden omaehtoiset valinnat järjestelmän sisällä ovat pysyneet. Oppilaat voivat suorittaa lukion kahdessa vuodessa, mutta suuri enemmistö käyttää opintoihinsa kolme vuotta. Yhä suurempi opiskelijamäärä suorittaa lukion neljässä vuodessa. Kurssimuotoinen lukio on herättänyt suurta huomiota ulkomailla, mutta toistaiseksi mallia ei ole otettu muualla käyttöön.

Aikuislukiot ovat kehittyneet sekä lukumäärältään että oppilasmäärältään viime vuosikymmenen aikana. Ylioppilastutkinnon suorittaa noin kuusikymmentä prosenttia ikäluokasta. Toisin sanoen Suomi on Euroopan kärkimaiden joukossa, mikäli vertaamme yleissivistävän lukiokoulun suorittaneiden määriä.

Kurssimuotoinen lukio-opetus on antanut aivan uudet mahdollisuudet kesälukiotoiminnalle. Opiskelijoilla on lain suoma oikeus suorittaa lukion pakollisia, syventäviä ja soveltavia kurssveja niin, että kesälukio-opiskelu voidaan lukea opintojen osaksi omassa lukiossa. Toisin sanoen opiskelijat voivat tiivistää opiskelua suorittamalla kesällä osan varsinaisesta lukio-opiskelusta.

Lukio-opinnot muodostuvat pakollisista, syventävistä ja soveltavista kurssista. Syventävät kurssit ovat opiskelijalle valinnaisia, pakollisiin kurssihin liittyviä kurssveja, joita opiskelijan on valittava vähintään kymmenen. Soveltavat kurssit ovat kurssveja, joissa eri oppiaineet, ammatilliset oppiaineet, menetelmäkurssit tai lukion tehtävään soveltuvat muut opinnot yhdistyvät. Kaikki nämä soveltuvat hyvin kesälukion ohjelmiin.

Toinen kokonaisuus, joka tuli tärkeäksi, oli koko lukion tavoitteet. Hyvin isoja muutoksia oli käymässä jo vähän aikaisemmin. Kurssimuotoinen lukio ja koko lukion työskentelyn tavoitteet muuttuivat oppimaanoppimisen ja tiedon hallintaan, kriittiseen käsittelyyn ja soveltamiseen. Kaikkia tällaisia hyviä asioita kirjattiin suunnitelmallisesti opetussuunnitelman perusteisiin, ja niiden perusteella opettajat ympäri Suomenniemeä teki valtavasti töitä. Aikaisempaan verrattuna suuri muutos oli, että sekä opettaja omassa työssään että lukio-opiskelija tuli toisella tavalla vastuulliseksi siitä, mitä oikeastaan tehdään ja mihin pyritään. Tämä antoi erinomaisen pohjan ja selkärangan, uusia metodeja ja lähestymistapoja mietittiin ja ruvettiin soveltamaan. Kesälukiot tarjosivat erinomaisen kokeilukentän siihen.

Tapio Markkanen

Tärkeintä tässä kehittämistoiminnassa on ollut tavallisen lukion ja kesälukion yhteistyö. Kesälukiot toimivat yhteistyössä lukioden kanssa. Kesälukiot palkkaavat pätevät opettajat, ja kesälukioissa on kiinnitetty huomiota kurssien tavoitteisiin ja sisältöihin. Lukion kurssien osalta noudetaan lukion opetussuunnitelmaa. Erilaiset soveltavat kurssit ovat kesälukioiden varsinaista kotikenttää. Kesällä on mahdollisuus saada kaikenlaista erityisosaamista sekä kotimaasta että ulkomailta, ja tätä opiskelijat ovat käyttäneet hyväkseen.

Kesälukiolaisia kehoitetaan sopimaan kurssin hyväksilukemisesta oman koulun rehtorin tai aineenopettajan kanssa ennen kesälukioon tuloa. Jos kurssin laajuus on vähintään 38 tuntia, kurssit on hyväksytty yleensä sellaisenaan. Soveltavat kurssit hyväksytään, mikäli koulun omassa opetussuunnitelmassa on vastaava kurssi. Kesälukioiden ohjelmissa on viime vuosikymmeninä ollut soveltavia kursseja eniten luonnontieteiden alalta. Oppilasmäärät kesälukioissa ovat pysyneet tuhannen oppilaan tuntumassa noin viimeisen viidentoista vuoden ajan.

5

HALLINTO JA TALOUS

HALLINTO

Kesälukioseura on tyypillinen kolmannen sektorin järjestö, jossa käytetään hyvin yksinkertaista hallintomallia. Hallintomalli on ollut onnistunut, koska perusasetelmaa ei ole tarvinnut muuttaa. Muutokset ovat koskeneet lähinnä jäsenjärjestöjä ja hallituksen kokoonpanoa.

Kesälukioseuraa johti alussa hallitus, johon kuului vähintään seitsemän ja enintään 11 jäsentä. Seuran ylin päättävä elin oli vuosikokous, joka kokoontui maaliskuun aikana. Hallituksen kokoonpanoon tehtiin vuosien saatossa pieniä muutoksia, ja esimerkiksi jäsenmäärä nostettiin 1969 viiteentoista. Viimeisin merkittävä muutos tehtiin vuonna 2001, jolloin hallituksen kokoonpanoa muutettiin. Hallitukseen kuuluu nykyisellään puheenjohtajan lisäksi kymmenen jäsentä ja kymmenen henkilökohtaista varajäsentä. Hallitus esittää jäsenjärjestöt, jotka sitten osallistuvat vuosikokoukseen. Vuosikokous on vieläkin korkein päättävä elin, joka tämänhetkisten sääntöjen mukaan on kaksiosainen: syyskokouksessa on määrätyt asiat ja kevätkokouksessa määrätyt asiat. Hallinto on hyvin tavanomainen tämän tyyppiselle järjestölle.

Hallituksen kokoonpano on läpikäynyt radikaalin muutoksen. Perustajajäsenet olivat vapaan sivistystyön piiristä. Suomen Teiniliitto oli tästä poikkeus. Vähitellen painopiste siirtyi vapaan sivistystyön järjestöiltä ja poliittisilta nuorisojärjestöiltä opettajajärjestöille. Kesälukioiden aktiiviset opettajat istuttivat omat pedagogiset taustajärjestönsä mukaan Kesälukioseuran toimintaan. Tällä hetkellä Kesälukioseuran jäsenjärjestöinä ovat seuraavat koululais-, opiskelija-, nuoriso-, opettaja-, kouluyhteistyö- ja sivistysjärjestöt: *Biologian ja Maantieteen Opettajien Liitto*, *Filosofian ja elämänskatsomustiedon opettajat FETO*, *Finlands Svenska Lärarförbund*, *Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS*, *Historian ja yhteiskuntaopin opettajien liitto HYOL*, *Matemaattisen Aineiden Opettajien Liitto MAOL*, *Opetusalan Ammattijärjestö OAJ*, *Suomen Kansanopistoyhdistys*, *Suomen Kieltenopettajien Liitto SUKOL*, *Suomen Lukiolaisten Liitto*, *Suomen Opettajaksi Opiskelevien Liitto SOOL*, *Suomen opinto-ohjaajat*, *Taloudellinen Tiedotustoimisto TaT* sekä *Äidinkielen Opettajain Liitto ÄOL*. Mukana on myös kaksi poliittista nuorisojärjestöä: *Nuoren Keskustan Liitto* ja *Svensk Ungdom*. Jäsenjärjestöt ovat mukana seuran toiminnassa, mikäli ne eivät eroa tai niitä ei jostakin syystä eroteta. Muutos jäsen-

järjestöjen kokoonpanossa on johtanut pedagogisten kysymysten korostumiseen, ja sitä kautta muutos on tapahtunut opiskelijoiden hyödyksi.

TALOUS

Kesälukioseuran taloutta voitiin tarkastella kahdella tavalla. Tilinpäätökset antoivat selkeän kuvan siitä, miten paljon rahaa oli ollut käytettävissä. Tilinpäätökset kertoivat, että toiminta oli alkuvaikeuksien jälkeen kasvanut suhteellisen vakaasti. Neljäntoista vuoden tarkastelu kertoi yhdestä ainoasta notkahduksesta, joka ajoittui seitsemäntoista vuoden puolestavälistä kahdeksantoista vuoden alkuun. Muuten talousarvio kehittyi toiminnan laajentumisen myötä.

Toinen tapa oli keskustella niiden toimijoiden kanssa, jotka olivat alussa järjestöä luomassa ja myöhemmin kehittämässä. Järjestön pääasiallinen yhteistyökumppani oli ja on edelleen Suomen kansanopistoyhdistys ja sitä kautta kansanopistot eri puolilla Suomea. Ensimmäinen kesälukio pidettiin Itä-Karjalan kansanopistossa, mikä oli täysin luonteva valinta. Järjestäjätahona kansanopisto oli monessa mielessä onnistunut vaihtoehto, koska kesälukiotyyppinen lyhytkurssitoiminta oli hyvin kehittyvä opiskelumuoto kansanopistossa. Uusi kansanopistolaki, joka tuli voimaan 1970, varmisti myös juuri tällaisen toiminnan. Kansanopistot saivat laskea opiskelijat oppilaikseen, ja oppilasmäärän mukaan niille myönnettiin valtionapua. Toiminta on jatkunut tämäntyyppisenä koko neljäntoista vuoden ajan. Kansanopistojen internaatit ja ruokailupalvelut ovat hyvä asia kesälukion järjestämisen kannalta, ja myös opettajien palkkaus järjestyy tätä kautta.

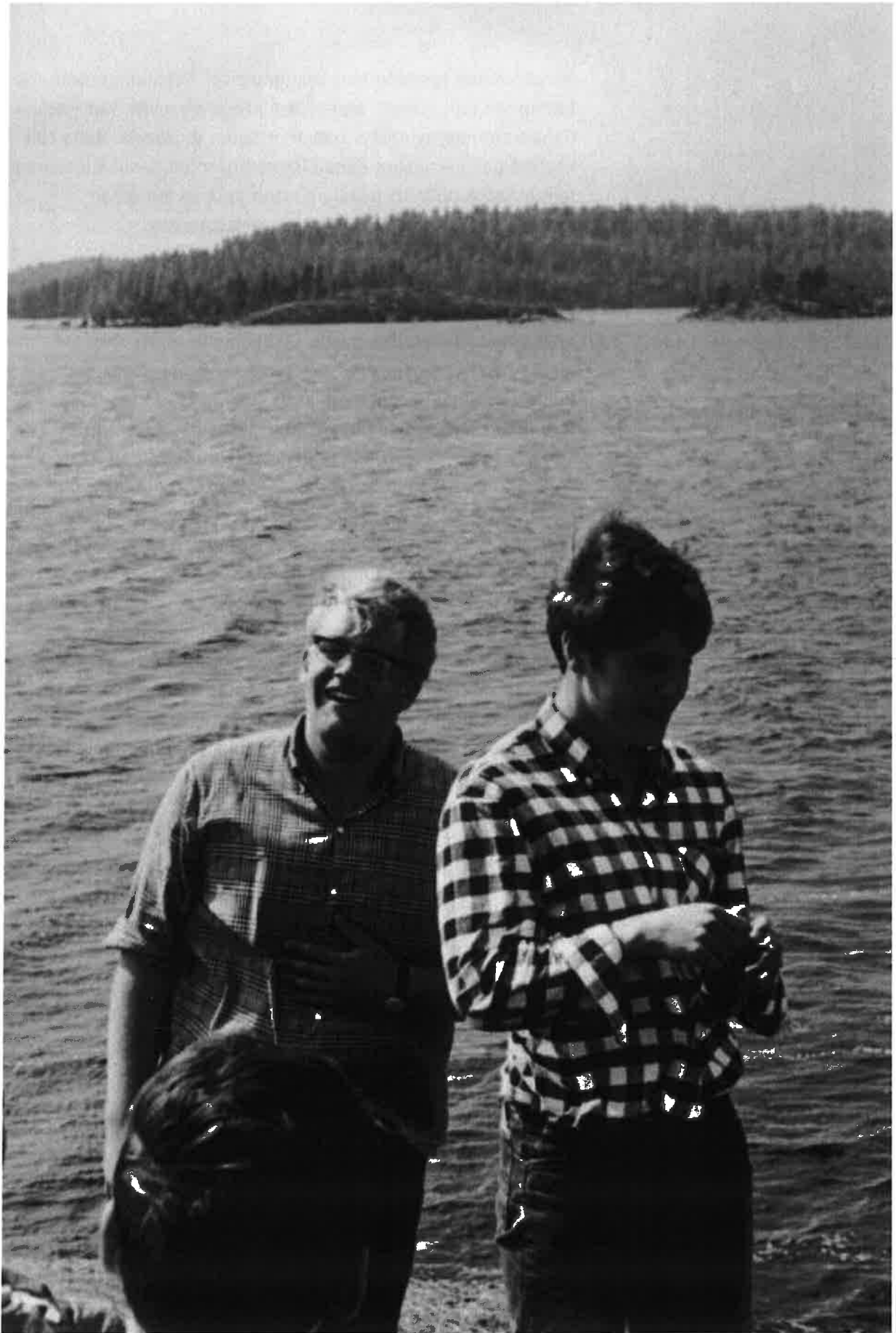
Kesälukioseuran rahoitusvaikeudet ovat olleet melko mitavia. Tarvittiin toimihenkilöitä ja työskentelytilat, jotta ympärivuotinen informaatio ja yhteydenpito kouluihin oli mahdollista. Kouluhallitus on alusta asti tukenut seuran toimintaa hyvin pienellä kustannusosuudella. Ensin haluttiin kuitenkin katsoa, miten järjestö toimii.

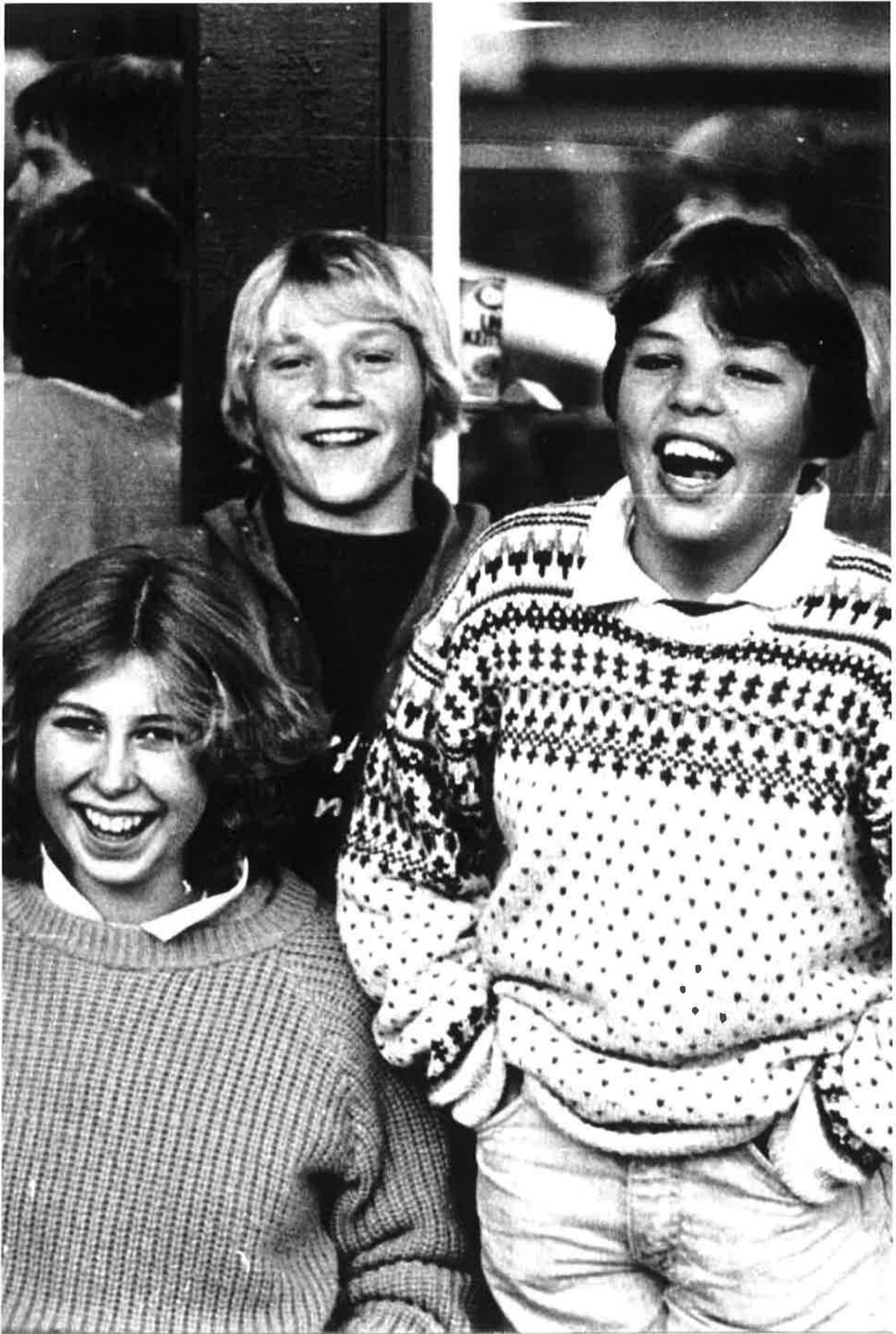
Seitsemäntoista vuoden puolivälin jälkeen opetusministeriö alkoi tukea ulkosuomalaisten lasten koulutuskysymyksiä. Myös kouluhallituksen tuki kasvoi myöhemmin, ja järjestö sai oman momentin ja maininnan valtion tulo- ja menoarvioon.

Nämä valtion toimenpiteet vakiinnuttivat Kesälukioseuran toiminnan lopullisesti. Merkittävä avaus oli myös, kun saatiin Raha-automaattiyhdistys päärahoittajien joukkoon. Raha tuli käyttää pakolaislasten lomatoimintaan, mikä Kesälukioseuran toiminnassa tarkoitti pakolaislasten ja -nuorten oman äidinkielen ja kulttuurin kurssien järjestämistä.

Mielenkiintoista oli lukea kirjeitä, raha-anomuksia ja myös pöytäkirjoja, joista tuska ja huoli rahasta kuului läpi. Oli ollut tavattoman vaikea asia saada ulkopuolista rahaa itse järjestön pyörittämiseen. Raha-automaattiyhdistyksen tuki helpotti sittemmin huomattavasti tilannetta. Järjestön oman toiminnan talousarvio on nyt noin 800 000 euroa, ja tässä summassa on pysytty liki kymmenen vuotta. Mikäli Kesälukioseura haluaa merkittävästi laajentaa toimintaansa, on rahoitustilanne harkittava huolella. Vaikka Kesälukioseuran jäsenjärjestöt ovat isoja, niin heidän rahallinen tukensa on ainoastaan jäsenmaksujen suuruista.

Kahdeksankymmentäluvun lopulla Kesälukioseura rupesi järjestämään omia kursseja ja koulutuksia. Ensin tulivat mukaan ulkosuomalaislasten ja -nuorten kurssit ja kansainväliset kesälukiot, ja sen jälkeen toiminta maahanmuuttajien keskuudessa. Nyt järjestöllä on valmius järjestää monipuolista koulutusta, ja niin on myös tapahtunut. Ensimmäinen kesälukio Namibiassa kesällä 2004 on hyvä esimerkki.

6

TULEVAISUUDEN NÄKYMİÄ

TULEVAISUUDEN NÄKYMÄ

Uusia kuvioita

Kehitysyhteistyöhankeena toteutettu Namibialais-suomalainen kesälukio kuvaa mahdollisuuksia uudenlaisista kansainvälisistä yhteyksistä. Kesälukio-seuran suunnittelema ja järjestämä yhteistyö namibialaisen David Bezuidenhout High Schoolin kanssa antaa lukiolaisille eväitä ymmärtää maailman menoa toisesta näkökulmasta kuin vain Euroopassa tai muissa läntisen maailman maissa.

Olin tutkinut Etelä-Afrikkaa omasta mielenkiinnostani ja halusin lähteä ulkomaille yksin, ilman omaa perhettäni. Kielikoulut kiinnostivat, ja näin Kesälukioseuran ilmoituksen koulun seinällä. Siinä Namibian kesälukio pisti silmään, koska muut ulkomailla olevat kesälukiot olivat Euroopassa. Löysin sen vasta, kun haku aika oli jo mennyt umpeen, mutta kysyin silti peruutuspaikkoja. Jo samalla viikolla oli Namibiaan lähtijöiden ensimmäinen tapaaminen.

Lukio-opetus rakentuu suomalaiseen sivistyshistoriaan, joka on osa pohjoismaista ja eurooppalaista kulttuuriperintöä. Nämä ovat uuden lukion arvoperustaa vuonna 2004. Näitä toteamuksia voidaan verrata Kesälukioseuran ensimmäiseen toimintasuunnitelmaan vuodelta 1965. Kesälukio ei tule ideoineen ainakaan jälkijunassa. Opiskelijoita kasvatetaan suvaitsevaisuuteen ja kansainvälisyyteen. Kasvatustyössä korostetaan yhteistyötä, vuorovaikutusta ja rehellisyyttä. Opiskelijoiden tulee tiedostaa oikeutensa ja velvollisuutensa sekä kantaa vastuunsa valinnoistaan ja teoistaan. Opiskelijoiden tulee tunnistaa yhteiskunnan ristiriidat ja epäkohdat sekä tunnistaa kansainväliset epäkohdat ja mahdollisuudet.

Sain paljon kontakteja, ehkä 50 yhteystietoa, joista viiden kanssa olen ollut yhteydessä. Ymmärsin, että tavallisia kivoja ihmisiä on sieläkin. Itselläni ei ollut varsinaista savimajastereotypiaa Namibiasta tai Afrikasta. Mielestäni Windhoek ei kuitenkaan anna oikeaa kuvaa siitä, mitä Afrikka on. Namibialaiset oppilaat olivat hyvin länsimaalaisia, ja hieman jopa huolestuttavaa on se, kuinka heidän oma kulttuurinsa on häipymässä. Perheessä, jossa asuin, ei ollut esillä voimakasta heimokulttuuria tai kauniita traditioita.

Lauri Lumme

Tampereen yhteiskoulun lukion oppilas
Namibialais-suomalaisessa kesälukiossa 2004

Yliopistollisuutta ja eväitä jatko-opiskeluun

Tulevaisuuden kesälukiossa korkea-koulunomainen opiskelu ja jatko-opintoja orientoivat näkökulmat korostuvat. Pienten lukiodien taistellessa määrärahoistaan ja kurssivaihtoehtojen pienentyessä juuri kesälukio voisi lisätä variatiivisuutta lukiolaisille. Muun muassa Impulssi-kesälukiossa lukiolaiset pääsevät tutustumaan luonnontieteiden erikoiskursseihin.

Meidän mielestämme kaikilla pitää periaatteessa olla yhtä hyvät mahdollisuudet päästä haluamiinsa opiskelupaikkoihin. Ihannetilanteessa pääsyvaatimukset ja kokeet olisivat sellaisia, että maksullisten kurssien suorittaminen ei helpottaisi opiskelupaikan saantia. Käytännössä tämä ei tietenkään toteudu. Meidän periaatteenamme on antaa etupäässä tietoa ja kokemuksia siitä, millaista jatko-opiskelu on ja mitä eri mahdollisuuksia on olemassa. Johdantotyyppiset yliopistomaiseen opiskeluun totuttavat kurssimme tähtäävät totuudenmukaisen kuvan antamiseen eri oppialoista, jotta ihmisillä olisi paremmat valmiudet päättää, millaiset opinnot heille sopivat.

Heikki Laitala ja

Juha-Matti Tirilä

Impulssi-kesälukion (2004) perustajat

Opetus pitäisi saada enemmän irti koulusta ja lähemmäs käytännön elämää niin tiedon kuin oppimateriaalinkin osalta. Opetus tulisi saada nuorisoläheisemmäksi siinä mielessä, että käsiteltäisiin nuoria kiinnostavia yhteiskunnallisia aiheita.

Monet tavalliset lukiot ovat vaikeiden valintojen edessä. Oppilasmäärät eivät riitä täysipainoisen lukion tarjoamiseen eli riittävän monipuoliseen ainevalintaan. Suomessa on suuri määrä lukioita, joissa opiskelumahdollisuudet ovat rajalliset. Mitä lukion ulkopuoliset tahot sitten voivat tehdä, jotta epätasa-arvo opiskelun tarjonnassa ei kasvaisi yhä suuremmaksi. Kesälukioseura on mukana tässä kehittämistyössä.

Kesälukiotoimintaa on kehitetty aina syksyisin järjestettävissä kesälukiojärjestäjien kehittämisseminaareissa, joissa on käsitelty koulutukseen ja erityisesti lukioon liittyviä ajankohtaisia aiheita. Viime vuosina on syntynyt jonkinlainen kolmen pilarin tulevaisuushahmotelma koko järjestön kehittämiseksi. Ensimmäinen pilari on tietysti lukiokurssien tarjonta kesälukioissa. Tätä toimintaa voitaisiin edelleen kehittää ja laajentaa, koska kurssitarjonta ei tavallisissa lukioissa ole viime vuosina juurikaan lisääntynyt taloudellisten säästöjen takia. Sekä kesälukiodien että lukiodien tulevaisuuden kuva voi tietysti olla myös toisenlainen riippuen siitä poliittisesta ja rahallisesta tuesta, jota yhteiskuntamme tarjoaa.

Toinen pilari on maahanmuuttajien koulutus. Koska maahanmuuttajien lukumäärä tulee jatkossa yhä lisääntymään, ovat Kesälukioseuran kehittämisspyrkimykset tällä saralla olleet sekä määrällisesti että koulutuspoliittisesti oikein suunnattu. Suomi toisena kielenä oppimateriaalin kehittäminen ja opiskelijoiden oman äidinkielen opetus ovat Kesälukioseuran keskeiset haasteet tällä saralla. Oman kielen ja kulttuurin säilyttämisestä on kyse sekä maahanmuuttajien että ulkosuomalaisten kurssitoiminnassa.

Kolmas pilari on järjestön kansainvälinen toiminta: bilateraalinen toiminta, kanssakäyminen kehitysmaiden kanssa sekä uusien avauksien tekeminen Itä- ja Keski-Euroopan maiden kanssa. Kahdenvälistä toimintaa ovat useimmat kansainväliset kesälukiot Suomessa ja ulkomailla. Osa niistä järjestetään Euroopan Nuorisovaihto-ohjelmien puitteissa. Ulkoasiainministeriön kehityspoliittisen osaston tukema Namibia-projekti on osoitus seuran yhteistyöstä kehitysmaiden kanssa. Seura on tehnyt monien Itä- ja Keski-Euroopan maiden kanssa yhteistyötä jo usean vuoden ajan, ja uusia hankkeita tullee jatkossakin.

Yhteenvedon voiton voimme todeta, että Kesälukioseuran perus-

ta. Kielten opetuksessa taas tulisi puhua mahdollisimman paljon vierailta kielillä.

Anja Sarantola

Toki voi olla, että Impulssin tyyppiset teemakesälukiot ja muutenkin tyyppillisestä lukio-opiskelusta poikkeavat tapahtumat lisääntyvät edelleen, mutta tulevaisuudessakin on varmasti tarvetta tarjota myös perinteistä oppia. Uusia havainnollistamisvälineitä ja opetusmenetelmiä on hyvä käyttää tilanteissa, joissa ne ovat osoittautuneet tehokkaiksi, mikä saattaa tietysti hiljalleen muuttaa kaikkea opetusta - myös kesälukioita. Samoin on hyvin mahdollista, että erilaiset projektityyppiset kesälukiot, jotka yhdistelevät eri alojen tietoja ja taitoja, lisääntyvät.

Opintojen ulkopuolella kesälukiot tuskin muuttuvat juurikaan.

Ihmisten halut ja tavat pitää hauskaa ja tutustua uusiin asioihin ja ihmisiin pysyvät samoina kuin ennenkin, joten kesälukioissa, joissa oheisohjelma on nyt kunnossa, tulee tuskin tässä asiassa tarvetta suuriin muutoksiin.

**Heikki Laitala ja
Juha-Matti Tirilä**

toiminnot ovat vakiintuneet neljän vuosikymmenen aikana. Seuran mielestä on tärkeää, että aktiivisille nuorille on tarjolla järkevää toimintaa myös kesäisin. Ajan hengessä pysyminen ja avoin keskustelu ajankohtaisista yhteiskunnallisista kysymyksistä tulevat säilymään.

SAMMANDRAG

Sommargymnasiesamfundet firar sitt 40-årsjubileum 2005. Styrelsen för samfundet beslöt att i samband med festligheterna utge en festskrift. En historik når en väldigt liten publik. Man beslöt därför att utge en historisk översikt, kryddad med intervjuer av lärare och elever, från den tid sommargymnasiesamfundet varit i verksamhet.

Den historisk-förvaltniska delen är skriven med tillgängligt källmaterial från samfundets arkiv samt utbildningspolitisk litteratur från nämnda tid. Vi har försökt sammanfatta källmaterialet så tillförlitligt som möjligt, så att framtida forskare har lättare att bilda sig en uppfattning om den aktuella tidens utbildningspolitik, isynnerhet då det gäller den tredje sektorn. Man har i allmänhet den uppfattningen att utbildningspolitiken på 60-70-talet av förra århundradet var entydigt och enhälligt. Vi försöker föra fram ideer som blomstrade jämsides med den officiella utbildningspolitiken. Vi bör komma ihåg att grundskolreformen, som planerades på 1960-talet och realiserades på 1970-talet, är hela 1900-talets största samhällspolitiska reform, som totalt förändrade utbildningens struktur och målsättning. I den här skriften ger vi en liten glimt av denna process.

Huvudintresset fokuseras på gymnasiets utveckling, som utvecklades jämsides med grundskolan, men hamnade ofta i skuggan av denna. De ider som sommarundervisningen redan på 1960-talet lanserade är ständigt aktuella. Man ordnade kurser för att eleverna skulle förstå helheterna och uppfatta det meningsfulla i att förstå sammanhang. Vi vågar påstå, med källmaterial från 1950-60-talet som stöd, att det kursformiga gymnasiet fick sina första impulser från experimentverksamhet som leddes av framsynta pedagoger som Touko Voutilainen. Studentkårernas förbund publicerade en skrift kallad Uusi lukio-uusi tutkinto, som sedan användes som rättesnöre, då det första sommargymnasiet startade i Punkaharju. Jaakko Itäläs namn och tankar kan skönjas i båda.

I början ordnades kurser av ungefär en månads längd och innehållet var i huvudsak gymnasiets läroplan, kompletterad med estetiska och idrottsliga inslag. På 1980-talet utvidgades verksamheten att omfatta utbildning för finnar bosatta utomlands, samtidigt som man började söka samarbetspartners utomlands. Våra elever började med andra ord en internationaleseringsprocess som fortsätter alltjämt. Rätt snart hittar vi också invandrarna som fortsättningsvis är en central målgrupp

Sammanfattningsvis kan man konstatera att samfundet vilar på tre pelare. Den första pelaren är förstås kursutbud som vilar på gymnasiets läroplan. Den andra pelaren är invandrarundervisningen och då isynnerhet finska/svenska som andra språk samt ungdomarnas eget modersmål. Den tredje pelaren är sedan den internationella verksamheten som utvidgas alltmer. Jämsides med våra gamla partners i Norden och Europa har vi nya kontakter i de baltiska länderna samt det s.k. centraleuropa och som allra nyaste samarbetet med Namibia. Sommargymnasiesamfundet kan se med tillförsikt på framtiden.

SUMMARY

The High School Association celebrates its 40-years' anniversary in 2005. The association's board wished to publish an anniversary document together with the festivities. As it was likely, that a pure history of the association would reach only a limited number of readers, it was decided that a historical overview would be drawn together, highlighted with interviews of both teachers and students from throughout the forty years.

The historical part of this text was written based on the association's archive material as well as education policy documents from the same time period. We have tried to make the briefing of the material as carefully as possible, in order to help the potential researchers to reach an understanding of the ideological battles on education policy, especially in the so called third sector. The general vision is, that during the 1960's and 1970's educational policy planning was consensus-driven. We have tried to bring across ideas that arose alongside the official education policy planning.

We should bare in mind, that the reform of the elementary school, that was planned during the sixties and executed during the seventies, was the biggest social reform of the 20th century. It totally changed the structure and the objectives of the educational policy. In this text, we present a fragment of the process.

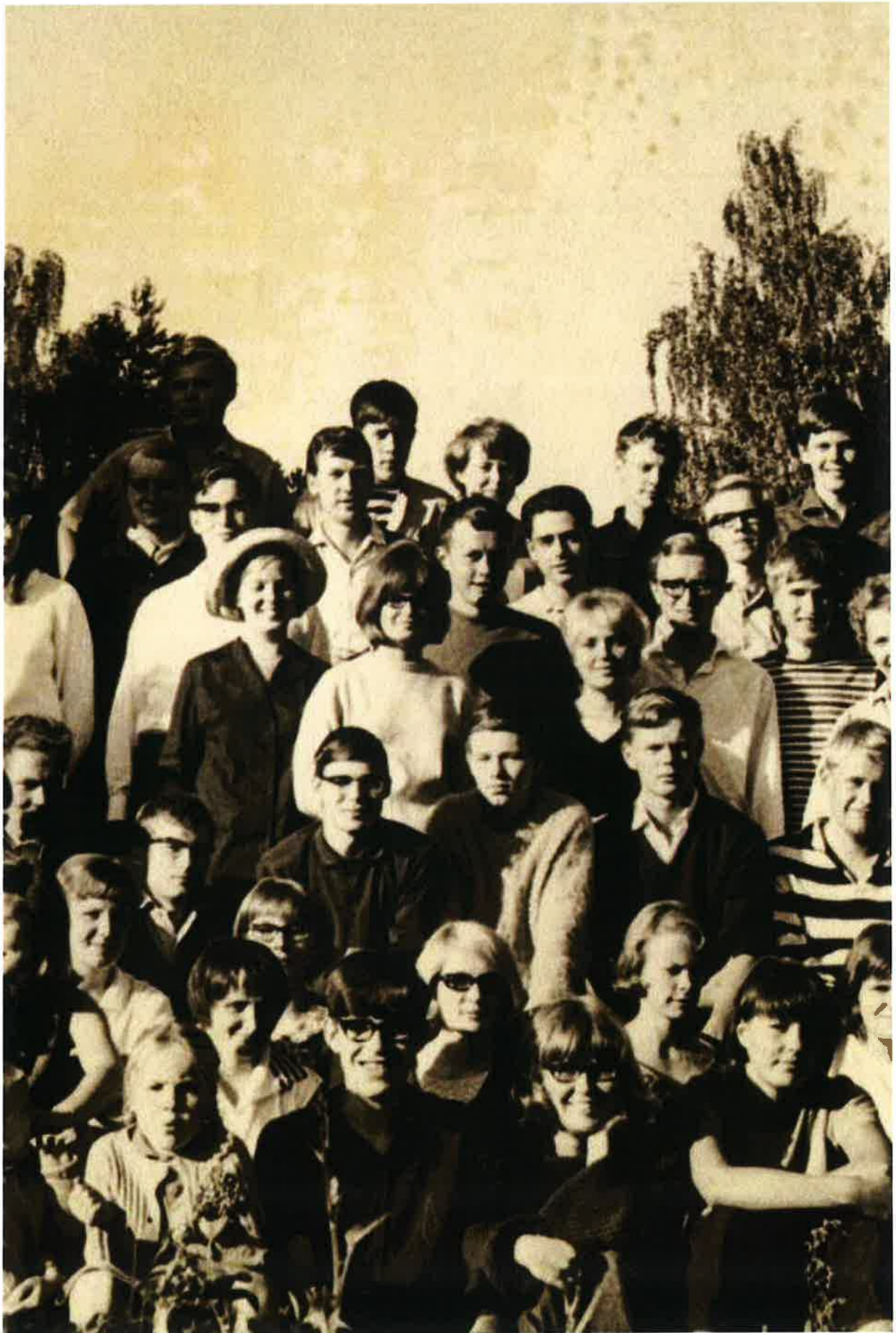
The main interest of the text is to focus on the development of the high school, which took place simultaneously with the elementary school reform, but has received less attention.

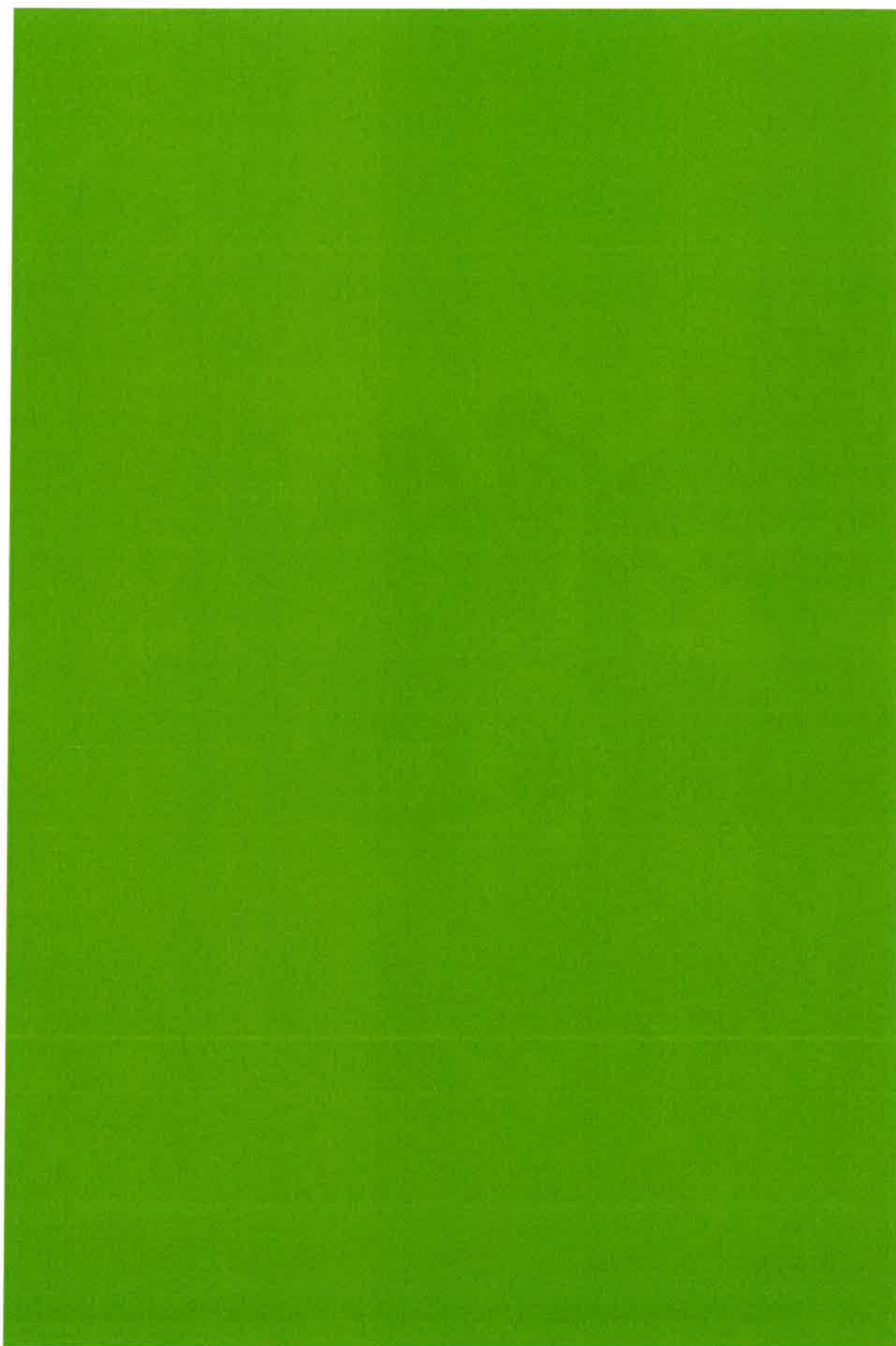
The ideas that the summer high schools launched in the sixties are still valid. Courses were designed to help students form a complete picture of the studied subjects. Based on documents from the fifties and the sixties, we can state, that the idea of a course-based high school originated from the experimental work of such pedagogues as Touko Voutilainen. The Finnish University Students' Union published an essay called "Uusi lukio-

uusi tutkinto" (New high school- New final exam), which was used as a basis for the first summer high school in Punkaharju. Jaakko Itälä's name and thoughts can be found in both.

In the beginning, the summer high school courses were a month long and the subjects were taught according to the general high school study plan, with complementary courses on aesthetic and sports activities. During the 1980's, courses for Finns living abroad started. At the same time the High School Association made contacts with foreign partners. In other words, our students started an international process, that is still on its way. Courses for immigrants started and they remain a central target group for summer high schools.

We can say, that the Summer High School Association rests on three pillars. The first pillar is obviously composed of courses that are based on the official high school study plan. The second pillar includes courses for immigrants and teaching Finnish or Swedish as a second language, together with the pupils' mother tongue. The third pillar is the international co-operation, that is further developed. Continuing to work together with our partners in the Nordic and European countries, we have also made new contacts in the Baltic and Central European States as well as Namibia. The Summer High School Association can look forward to a challenging future.

LÄHDELUETTELO

Painamattomat lähteet:

Punkaharjun kesälukio, 1965, Suomen kasvatusopillinen yhdistys

Kirjeenvaihto Väestöliiton ja Suomen kasvatusopillisen yhdistyksen välillä 1964

Kesälukio - miksi sitä tarvitaan, Väestöliitto, Kasvatusasiain toimikunta, 1964

Pöytäkirja Kesälukioseuran ry:n vuosikokouksesta 26. maaliskuuta 1968

Kesälukioseura r.y:n toimintakertomus, 1968

Kesälukioseuran säännöt, 1965

Kesälukioseuran säännöt, 2000

Kesälukion toimintakertomukset, 1982-1986

Painetut lähteet:

Lukion opetussuunnitelma, Kouluhallitus, 1984

Lukion opetussuunnitelma, Opetushallitus, 1994

Kirjallisuusluettelo:

Marianne Ekman, Vapauden välähdys, Summerhill-keskustelu Suomessa 1968-1969, Oulun yliopisto, 1996, Pro gradu -tutkielma

Jaakko Itälä, Kutsumuskoulu, WSOY 2000

Kuusela Anssi, Luokaton vai luokallinen, valikointi vai valtauttaminen, Turun yliopisto, 2003

Reijo Laukkanen, OECD-maiden koulutusjärjestelmät, Opetushallitus, 1996

Lieki Lehtisalo, Reijo Raivola, Koulutuspolitiikka, WSOY, 2000

Veli Nurmi, Koulutuksen traditio, 1982

Veli Nurmi, Kansakoulusta peruskouluun, WSOY, 1988

Uusi lukio – uusi tutkinto. Suomen ylioppilaskuntien liiton Varjokomitean mietintö ylioppilastutkinnon ja lukion uudistamisesta, Gummerus, 1963

Haastattelut ja niiden keskeiset sisällöt:

Pekka Aukia, Ensimmäisen kesälukion rehtorin muistoja 1960-luvulta

Jaakko Itälä, Väestöliiton ja Varjokomitean rooli kesälukiotoiminnan kehittämisessä 1960-luvulla

Anja Sarantola, Varjokomitean merkitys kesälukioiden kehityksessä 1960-luvulla

Hannu Taanila, 1960-lukulaisuus ja vierailijaopettajan näkökulma kesälukioden alkutaipaleeseen

Hilja Mörsäri, Oppilaskeskeisyys kesälukio-opettajan työssä 1960-luvulla

Erkki Liikanen, Kokemuksia kesälukioista 1960-luvun lopulla

Esa Tommila, Nuorena opettajana konkareiden keskellä 1960-luvulla

Mikko Aalto, Tunnelmia ensimmäisen kesälukion oppilaan näkökulmasta

Timo Siltalehto, Kesälukio-oppilaasta opettajaksi 1960-luvulla

Risto Pyörälä, Ympäristö ja politiikka 1970-luvun alun kesälukioissa

Ilkka Huovio, Viestintää ja kansainvälistä politiikkaa Savitaipaleen kesälukioissa 1970-luvun alussa

Unto Vesa, Rauhantutkimuksen kesälukiot 1970-luvun alussa

Outi Pärnänen, Rauhantutkimuksen kesälukiot opettivat ajattelemaan ja kritisoidaan. Oppilaan näkökulma 1974-74

Reijo Kauppila, Vuorovaikutuksen ja vapaa-ajantoiminnan merkitys kesälukioissa 1970-1980-luvuilla

Jyrki Ijäs, Kesälukioseuran toiminnanjohtajan kokemuksia 1980-luvulta

Harri Ruohomäki, Ulkosuomalaiskurssit osana Kesälukioseuran toimintaa 1980-luvulla

Leila Ratia, Ruotsin Suomalaisen Opettajaliiton ulkosuomalaiskurssien järjestäjänä 1980-luvulla

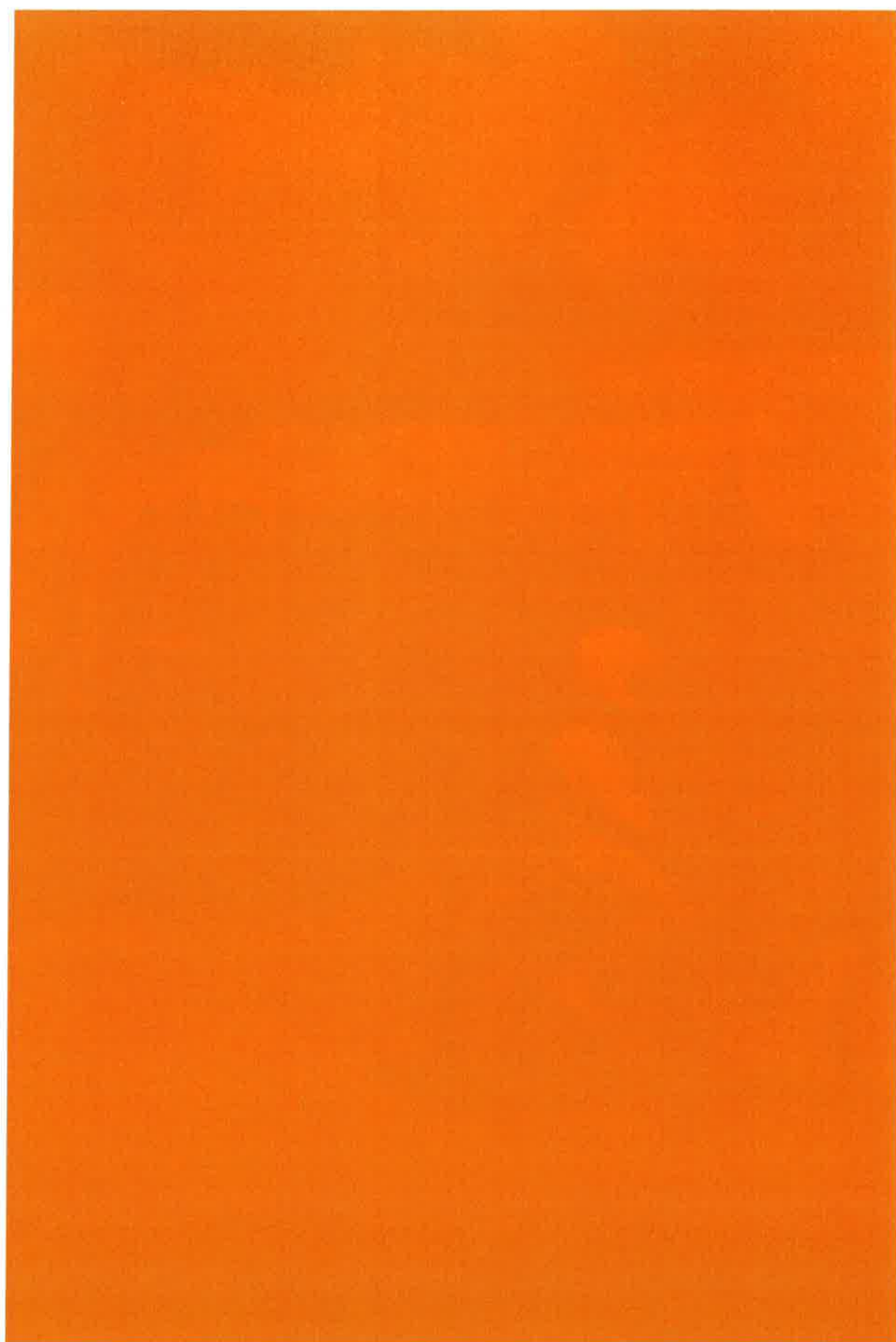
Tran Minh Canh, Pakolaislasten kieli- ja kulttuurileirien kehittäminen 1980-luvulla

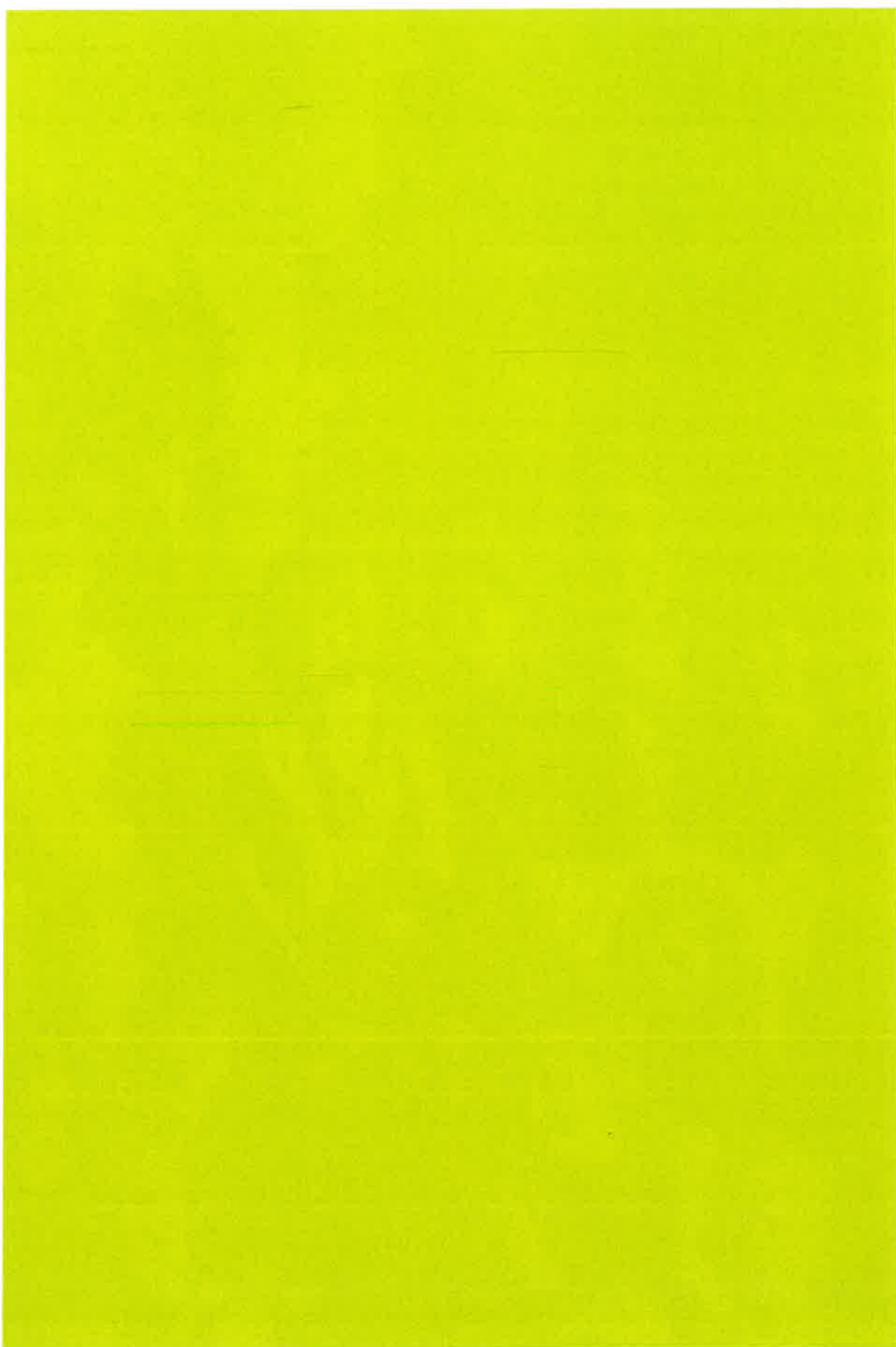
Tapio Markkanen, Hallituksen puheenjohtajan näkökulmia Kesälukioseuran toimintaan 1990-luvulla

Lauri Lumme, Kokemuksia Namibialais-suomalaisesta kesälukiosta 2004

Heikki Laitala ja Juha-Matti Tirilä, Kesälukioiden tulevaisuus Impulssi-kesälukion ideoiden pohjalta nähtynä

PIDÄT KÄSISSÄSI KESÄLUKIOSEURA RY:N HISTORIIKKIA. SEURA ON AATTEELLINEN, EI-POLIITTINEN JA VOITTOA TAVOITTELEMATON JÄRJESTÖ. KESÄLUKIOSEURA PERUSTETTIIN VUONNA 1965 TARKOITUKSENAAN EDISTÄÄ NUORTEN VAPAAEHTOISTA OPISKELU- JA HARRASTUSTOIMINTAA SEKÄ KEHITTÄÄ OPISKELUN JA OPETUKSEN SISÄLTÖÖN JA MENETELMIIN KOHDISTUVAA KOKEILU- JA TUTKIMUSTOIMINTAA.

ISBN 952-91-8250-3

www.kesalukioseura.fi

KESÄLUKIOTOIMINTA ALKOI JO 1964 PUNKAHARJULLA, JA VUOTTA MYÖHEMMIN SUOMEN KASVATUSOPILLINEN YHDISTYS JA VÄESTÖLIITTO PÄÄTTIVÄT PERUSTAA KESÄLUKIOSEURAN. NYT, 40 VUOTTA MYÖHEMMIN, KESÄLUKIOSEURA SUUNNITTELEE JA TOIMEENPANEES KESÄLUKIOITA SUOMESSA JA ULKOMAILLA. JÄRJESTÄÄ ULKOSUOMALAISTEN LASTEN JA NUORTEN SUOMEN KIELEN JA KULTTUURIN KURSSEJA SEKÄ PAKOLAISRYHMIEN OMAN ÄIDINKIELEN JA KULTTUURIN KURSSEJA. SEURA HARJOITTA JONKIN VERRAN MYÖS JULKAISUTOIMINTAA.

